

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opggericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een Algemeen
Nederlandsch belang.“

Abonnementenprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels „ 0.09
„ „ „ 100 „ „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente, 7a Heeregracht, Den Haag.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.

Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verliezen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Een eeresalut! — Perskroniek. — Koloniale Tentoonstelling te Parijs. — Oost-Indische Berichten. — West-Indische Berichten. — Personalia. — Varia. — Van Vreemde Koloniën. — Boekbespreking. — Inhoud van Tijdschriften. — Fenilleton.

Mededeelingen.

I. Van het Indisch Genootschap:

Op de zeer onderhoudende voordracht van den heer R. A. van Sandick, j.l. Dinsdagavond over de Indische Begroting gehouden, volgde zulk een uitgebreid debat, dat de president tegen elf uur voorstelde, de vergadering over veertien dagen te hervatten.

Dinsdag 9 October ten 8 uur nam. zal er dus opnieuw in het gebouw van het Genootschap, van Galenstraat 14, een bijeenkomst gewijd worden aan dit zoo belangrijke onderwerp.

II. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging

Gaarne vestigen wij de aandacht der lezers van „Het Koloniaal Weekblad“ op onderstaand ons toegezonden bericht, daar het ons voorkomt, dat hier aan een onzer jonge medici of natuuronderzoekers eene buitengewoon geschikte gelegenheid geboden wordt om met onze Oost kennis te maken zonder noemenswaardige offers te brengen:

Een Duitsch natuuronderzoeker, die tegen het einde van dit jaar voornemens is eene reis door Sumatra, die ongeveer een jaar zal duren aan te vangen, wenscht als reisgenoot mede te nemen een Nederlandschen arts of natuurhistoricus, die behalve met het Hollandsch, ook met het Duitsch en Malaisch op de hoogte is:

Nadere inlichtingen verstrekt de Directeur van 's Rijks Ethnographisch Museum, Dr. J. D. E. Schmeltz.

De geheele kosten der reis, ook voor den begeleider draagt de Duitse natuuronderzoeker. Daarbij is het aan den persoon, die mocht worden bereid bevonden mede te reizen, ook vergund op een of ander gebied enkele verzamelingen bijeen te brengen.

III. Van de Afdeling Amsterdam:

De tentoonstelling en de daardoor opgewekte meerdere belangstelling in verschillende kringen hebben zeker mede aanleiding gegeven tot meerdere werkzaamheid ook op andere onderdeelen van het arbeidsveld der Vereeniging. Zoo werden onlangs ingesteld:

2 commissiën ten bate van Indische jongelui, die in Nederland studeeren en van naar het Moederland terugkeerenden

uit onze koloniën, namelijk eene commissie voor opvoeding en onderwijs, waarvan leden zijn de heeren: J. B. Rodenburg, E. A. H. van der Heide, H. W. Praasterink en A. Zou (secretaris) en eene commissie voor huisvesting en inrichting, waarvan leden zijn de heeren: H. E. D. Engelhard, Th. P. Almerood, A. Duif en A. Zou (secretaris) Frans van Miersstraat 67.

Door gebrek aan plaatsruimte moest, zooals wij verleden week reeds meldden de opname van onderstaande sluitingsrede der tentoonstelling tot heden worden uitgesteld.

Dames en Heeren.

De gong heeft haar sonoor geluid doen hooren en wij hebben van dit slaginstrument een gebruik gemaakt, strijdig met dat, hetwelk de volken, waar de gong inheemsch is, plegen te doen. — De slagen op de gong bij Oostersche volken zijn in den regel het sein tot verzamelen, vereenigen, bijeenkomen. — Wij deden dit instrument thans dienst doen als seingever tot heengaan, tot scheiden.

Onze tentoonstelling, behoort over weinige oogenblikken tot het verleden; gelukkig niet uit gebrek aan belangstelling, want anders was zij niet reeds verlengd geworden, maar, omdat de tijd en de omstandigheden die sluiting noodzakelijk maken.

't Ligt niet in mijn bedoeling u het historisch verloop dezer tentoonstelling te schetsen, maar wel is hier de vraag gewettigd: „Wat is er door bereikt?“ En dan volgt als antwoord in de allereerste plaats dit: Een deel, een heel klein deel der Nederlandsche natie, heeft zijne belangstelling getoond, meestal op hoogwaardere wijze, in hetgeen de onderdanen van dien staat, wonende in onze Oost- en West-Indië hebben tot stand gebracht en nog thans tot stand kunnen brengen, op 't gebied van Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. In zooverre mag de tentoonstelling dus geslaagd heeten. Ja, zelfs overtrof het getal belangstellenden onze verwachting. Inderdaad, wanneer wij leuten op het aantal bezoekers, waaronder personen van hoogen rang en stand in onze maatschappij; wanneer wij daar ook zagen de kinderen van vele scholen, wier onderwijzers begrepen, dat onder deskundige leiding daar véél viel op te steken voor hunne leerlingen, of een of ander wanbegrip omtrent het volk van Indië was weg te nemen; wanneer wij nagaan al wat er tentoon gesteld was en de wijze, waarop dit is geschied, dan nog eens, hebben wij reden tot tevredenheid en zeggen: onze tentoonstelling is geslaagd.

Ik herhaal hier gaarne den dank, reeds uitgesproken bij de opening, aan allen, die ons in staat hebben gesteld deze tentoonstelling te houden, aan degenen, die er het initiatief toe namen, aan hen, die er hun tijd of hun geld, of beide aan ten koste hebben gelegd; en niet het minst ook aan hem, die het tentoongestelde verzamelde, arrangeerde, er den catalogus van samenstelde en deskundige uitlegging gaf aan de bezoekers, en dat alles op een wijze verre boven mijnen lof verheven.

Maar, wat zou het succes dezer tentoonstelling aanzienlijk minder zijn geweest zoo wij niet den hooggevaardeerden steun der Pers hadden mogen onder vinden. Haar degelijke stukken omtrent deze tentoonstelling, haar belangrijke beschrijving van enkele onderdeelen, haar talrijke berichten en berichtjes, ze waren der tentoonstelling tot grooten steun. Openlijk zij hier aan de Pers daarvoor hartelijk dank toegebracht.

Alvorens onzen Eere-Voorzitter uit te noodigen om

de tentoonstelling op den 8en Aug. jl. door hem geopend, wel te willen sluiten, moet mij nog iets van het hart. 't Is een welgemeend woord van dank aan alle heeren van het Uitvoerend-Comité, die mij mijn taak als leider hunner vergaderingen zoo in alle opzichten hebben gemakkelijk gemaakt.

Gij allen, mijne heeren, hebt, elk persoonlijk, zwaren, verantwoordelijken en lang niet altijd dankbaren arbeid te verrichten gehad en hebt u daarvan gekweten op een wijze, die den hoogsten lof verdient.

Het is hier de plaats niet en gij-zelf zoudt het allerminst wenschen, u ieder afzonderlijk den lof te schenken, die hun ten volle toekomt en daarom nogmaals dank aan u allen, die u van de door u opgenomen taak hebt gekweten, zooals het mannen betaamt. — En als ik het „honneur aux dames“ hier niet betracht en u niet in de allereerste plaats genoemd, ook de dames-commissieleden, zijn wij zeer veel dank verschuldigd en brengen u dien thans uit den grond van ons hart.

Met groote toewijding hebt gij de uren, die u overig bleven van uw huiselijken arbeid, besteed aan het tentoonstelling-bezoekend publiek om het de zoo zeer gewenschte explicaties te geven. Zonder dien voor u zoo vermoeienden, maar daardoor mede zoo zeer gewaardeerden arbeid, geheel belangeloos en met toewijding volbracht, zou menig bezoeker na het binnentreden, zonder goed gezien te hebben, terstond weder heengegaan zijn.

Laat mij thans allen te zamen vatten, die voor deze tentoonstelling, de een op deze, de andere op gene wijze, hun arbeid verleenden en dat deden con amore, met hart en ziel, en die allen daarvoor hartelijk dank zeggen.

Een ernstige poging is door de Afd. Amsterdam van „Oost en West“ gedaan om land en volk onzer Indië onder de aandacht te brengen van het Nederlandsche volk en er zijn belangstelling voor te winnen, met het doel Indië en zijn bewoners beter op prijs te doen stellen, dan dit tot nog toe het geval was.

Het doel en streven der Vereeniging „Oost en West“ meer bekend te maken, lag in de bedoeling, die wij met het houden dezer tentoonstelling hadden.

Wij zijn er ten volle van overtuigd, dat dit nog maar ten deele is gelukt. Maar mochten wij voor 't oogenblik meer verwachten? Zaken van zoo'n ernstigen aard, van zulk een groot belang, van zoo'n verstrekkende bedoeling komen niet bij enkele pogingen tot stand.

Wel hadden wij, ik wil het niet ontveinzen, gehoopt, door deze tentoonstelling onze gelederen versterkt te zien in grootere mate dan zulks is geschied. Dit heeft ons teleurgesteld, maar geheel ontmoedigen mag het ons niet. Laten wij hopen, dat de belangstelling voor 't werk onzer Vereeniging, door deze tentoonstelling opnieuw gewekt, moge nawerken en ons nog een groot getal leden, en vooral leden met een warm hart voor Indië en den Inboorling, zal brengen.

Daarom thans niet gerust, niet bij de pakken neergezeten, maar voortgegaan op den ingeslagen weg!

En — waar, blijken mocht, dat, door 't verbreeden van dien weg of door 't aanleggen van zijwegen, het doel beter en spoediger zou worden bereikt, welnu, daar niet gearzeld er toe over te gaan.

Maar bij al wat wij doen in dezen, laten wij vooral bedenken: dat alles wat bekrompen is, wat kleinzielig is, wat persoonlijk belang is, verre van ons moet blijven, daar het de goede zaak schaadt, belemmert of — onmogelijk maakt. Stadig aan den arbeid gebleven, in het belang van de welvaart onzer Indië! Niet zoo maar in eens komt deze tot stand, maar geleidelijk en slechts door kalme hoofden met

met ruimen blik en warme harten bij den arbeid.

Alvorens wij uit elkander gaan om tot onzen meer alledaagschen arbeid terug te keeren, wensch ik de hoop uit te spreken, dat wij elkaar nog dikwijls, zéér dikwijls zelfs, op ditzelfde arbeidsveld, dat de Vereeniging „Oost en West“ ons geeft, ontmoeten mogen en elkander de broeder- en zusterhand mogen drukken.

Aan u, mijnheer de Eere-Voorzitter thans het beleeft verzoek deze tentoonstelling wel als gesloten te willen verklaren.

Amsterdam, 16 Sept. 1906.

E. A. H. VAN LER HEIDE.

EEN FERESALUUT!

Zoals de telegraaf heeft gemeld, herhaalt zich op Bali het schouwspel van Lombok.

De vorst van Badoeng, overwonnen man, verzamelt zijn rijks grooten en volgelingen om zich heen. In het witte doodskleed gehuld, met afgekorte lans en storten zij zich, vergezeld door vrouwen en kinderen, op den vijand, vrijwillig den dood zoekend!

In die daad ligt iets moois, iets, dat herinnert aan tafereelen uit de Japansche krijgsgeschiedenis.

Hier een vorst, die, onvoorzichtig genoeg, geweigerd heeft zich te buigen voor de macht der Kompanie. Hij aanvaardt den zelf gewilden krijg, maar in plaats van na de nederlaag te verdwijnen en zijn onderdanen alleen met hun ongeluk te laten, in plaats van als de radja van Goa en zoovele andere Indische potentaten zich als een wild dier in de bosschen te laten najagen, sterft de radja van Badoeng als vorst, omringd van al zijn Grooten; zijn fout met zijn leven betalend.

Zoo dikwerf reeds zijn de Balische radja's en Grooten ons beschreven als nietswaardige potentaten, verslaafd aan opium en vrouwen. Zoo hun leven weinig vorstelijks gehad heeft, hun uiteinde heeft het in hooge mate en toont weder het Balisch karakter, onvervalscht van bloede: liever brekend dan buigend!

Betreuren wij het eenzijdig, dat de Balische *popotan* onze troepen dwingt, een bloedbad, zonder ernstigen strijd, aan te richten, anderzijds is het ook gepast het heroïsch verscheiden van het Badoengsche hof met een eeresalut te onderscheiden!

L...

Pers-kroniek.

INHOUD: De Nieuwe Courant en het Vaderland over de Indische Begroting van 1907. — De Nederlander over de opleiding van indische ambtenaren in verband met de Bestuursacademie. — De Nieuwe Rotterdamse Courant over voorbereidend onderwijs in Ned.-Indië.

Bij een bespreking der Indische Begroting voor 1907 wijst *Het Vaderland* er op, dat de minister terecht de noodzakelijkheid erkent van versterking van de middelen, die onafhankelijk zijn van de zoogenaamde producten. Daartoe strekken o. a. de bij deze begroting voorgestelde maatregelen over de bedrijfsbelasting in de buitenbezittingen en de bij afzonderlijk ontwerp ingediende tariefscherping, waarover in onze nummers van 13 en 14 September reeds hoofdartikelen zijn verschenen. Van twee van die middelen vernemen wij met leedwezen, dat ze nog niet ver genoeg gevorderd zijn om in deze begroting te worden opgenomen.

Het eerste daarvan is: de heffing van een directe belasting van inlanders ter Sumatra's Westkust.

Blijkbaar durft men nog steeds die belasting niet aan. Door het jaren lang talmen en het steeds dreigen met de invoering van een directe belasting in het Gouvernement van Sumatra's Westkust heeft onze Regeering zelf stemming gemaakt tegen dit denkbeeld bij de inlanders, onder wie, van huis uit, een nieuwe belasting natuurlijk toch al niet populair is. Men heeft aan die lieden de gelegenheid gegeven te schermen met het „Plakaat Pandjang“, dat er op sloeg, als een tang op een varken. En het einde is, dat de inlander overtuigd is, dat wij de belasting niet *dueren* invoeren. Terwijl, volgens kenners van Sumatra's Westkust, een dadelijke invoering voor eenige jaren zonder bezwaar zou hebben kunnen geschieden. Waar in den laatsten tijd directe belastingen zijn ingevoerd in zoo vele gewesten der buitenbezittingen, was er geen reden voor om den fieren Maleiër der Westkust van Sumatra niet te doen deelen in het voorrecht tot meebetaling in de bestuursinrichting.

De tweede maatregel, waarover het overleg nog niet is afgelopen, is: de vervanging van het hoofdgeld van de Atjehers, dat alleen in Groot-Atjeh zou worden ingevoerd, doch dat is teruggenomen, tengevolge van de uitgesproken meening van de Tweede Kamer. Er was inderdaad tegen dat hoofdgeld veel te zeggen. Het was heel hoog en drukte alleen op de gepacificeerde bevolking, die in Groot-Atjeh woonde en zich neergelegd heeft bij onze gezagsoefening. Het zou een politieke misslag geweest zijn van die lieden een zwaar hoofdgeld (f 6.—) te eischen, terwijl de naburige bevolking, die nog steeds

periodiek onverzoeelijk is, daardoor niet getroffen werd. Een bedrijfsbelasting wordt nu vermoedelijk ook voor Atjeh bewerkt.

In de begroting worden verder verschillende toezeggingen gedaan. Een zeer belangrijke is: de aankondiging van het ontwerp tot verhooging van de begroting, in den loop van het jaar te verwachten, om sommige rangen der Europeesche magistratuur, behalve voor doctoren in de rechtswetenschap, ook open te stellen voor inlanders, die aan een in Indië op te richten Rechtsschool een zekere jurische opleiding genoten hebben. Het is een maatregel op een weg, waartoe wij noodzakelijk moeten komen, of we willen of niet. Waar de ontwikkeling toeneemt, waar zoovele inlanders Europeesche lagere scholen en hogere burgerscholen affloopen, is het in de eerste plaats uit een billijkheidsoogpunt, in de tweede plaats uit een politiek oogpunt, onmogelijk het monopolie van den veroveraar te handhaven. Dat monopolie bestaat daarin, dat geheele reeksen van gouvernementbetrekkingen, en daaronder toevallig de tot zeer hooge bezoldiging opklimmende, nooit worden gegeven aan inlanders. Wij zijn het dus volkomen eens met den Minister, dat hiermede moet worden gebroken. Maar, of men nu de inlanders, zooals ze nu eenmaal op Java zijn, in de eerste plaats als rechtsprekende ambtenaren zal moeten aanstellen, is voor ons een open vraag. Als ingenieurs, architecten en opzichters bij den Waterstaat, als technische en administratieve ambtenaren bij de Staatsspoorwegen, bij den Post- en Telegraafdienst, bij de Gouvernements-bedrijven, bij de Departementen van algemeen bestuur en vooral als officieren in het leger, willen we hen al dadelijk hartelijk welkom heeten, in alle rangen, waarin ze blijken te voldoen. Maar om als eersten stap op dezen weg, met de rechterlijke ambtenaren te beginnen, lijkt ons wel wat gevaarlijk, gegeven de gangbare denkbeelden over goed en kwaad, over eerlijk en oneerlijk in de inlandsche maatschappij, zooals deze, voor een groot deel onder invloed der Nederlandsche overheersching, op Java is geworden. Tenzij men aan die jongelieden, als ze inlanders zijn, geheel dezelfde eischen stelt als aan Europeanen, voor rechterlijke ambtenaren derhalve eischen van opvoeding, die slechts door een betrekkelijk langdurig verblijf in Nederland zijn te voldoen, — kunnen we de vrees niet onderdrukken, dat hier groote teleurstellingen zijn te wachten. Vooral waar die overbrenging van het inlandsche element in thans Europeesche bestuursorganismen, wordt ingeleid onder het gevleugeld woord „bezuiniging“.

De *Nieuwe Courant*, hare beschouwingen vervolgende, zegt, dat het bewind van den heer van Heutsz zich kenmerkt in de eerste plaats door een krachtig streven tot bevestiging en desnoods uitbreiding van ons gezag in de Buitenbezittingen. Het blad is het met dat streven volkomen eens. Maar in de begroting, die toch als het spiegelbeeld van de gevoerde politiek moet worden beschouwd, zijn van deze gevolgde politiek de sporen zoo goed als niet aan te wijzen. Noch in de begroting van uitgaven van het departement van oorlog, noch in de Memorie van Toelichting is er veel van te bespeuren. Had de minister niet een uiteenzetting kunnen geven van de beteekenis der gebeurtenissen, de plannen der regeering, die daarmede verband houden, en een globale raming van de te maken onkosten?

Vijanden van het tegenwoordig régime beweerden, naar aanleiding van de begroting voor het loopende jaar, dat de uitkomsten daarvan slechts schijnuitkomsten waren. Want de kolossale uitgaven, welke de Regeering noodig had voor haar „noodlottige imperialistische politiek“, werden eenvoudig weggemoffeld.

Dit mag niet worden gezegd. Voor de tegenwoordig in Indië gevolgde politiek ten opzichte der Buitenbezittingen behoeft de Regeering zich niet te schamen. Integendeel mag zij daar trotsch op zijn. En gaarne zagen wij haar ronduit kleur bekennen en getuigen.

Na dit gezegd te hebben merkt de *N. C.* op, dat het verwijt van krenterigheid tegen de thans ingediende begroting niet kan worden gericht. Van de gunstigere financiële uitkomsten wordt geen gebruik gemaakt om enkel een fiscale overwinning te behalen, maar zij worden te baat genomen om, soms op werkelijk royale wijze, nieuwe uitgaven of hervormingen te dekken. Ten bewijze daarvan worden eenige posten opgenoemd.

In hoofdzaak kan de *N. C.* zeggen, dat de begroting en wegens de financiële uitkomsten, en wegens de meeste der talrijke daarin voorgestelde, min of meer ingrijpende maatregelen, in het algemeen genomen, een gunstigen indruk maakt.

Behalve de genoemde leemte werd het blad echter getroffen door het ontbreken van voorstellen van een verdeling van Java in drie gouvernementen en tot het maken van een einde aan de toenemende onveiligheid. Het blad acht het meer dan tijd, dat aan een en ander de hand geslagen wordt.

* *

De opleiding van Indische ambtenaren.

De *Nederlander* zegt, dat een andere hoek, waaruit de wind den minister tegenwaait, is de Bestuursacademie.

Men zegt, dat reeds het toelatingsexamen tot den Indischen dienst de noodige waarborgen moet geven voor uitstekende ambtenaren; dat de regeering desnoods voor allen het doctoraat in de rechts- of staatswetenschappen kan vorderen en dat, door inkrimping der alleen voor geëxamineerden toegankelijke betrekkingen, die betrekkingen beter kunnen worden bezoldigd en de Indische dienst voor ieder geëxamineerde een voldoende toekomst kan opleveren. Men vergeet, aldus redeneerende, dat het dualisme van Europeesch en inlandsch bestuur vordert

ook in tal van lagere rangen Europeesche ambtenaren te hebben van een zekere opvoeding, en, ofschoon de regeering blijkbaar den weg op wil met dat dualisme geleidelijk te breken, kan, zolang het indische regeeringsreglement ook in deze niet gewijzigd is, deze radicale oplossing der quaestie onmogelijk incidenteel bij de ambtenaarsopleiding van haar worden verwacht. Maar een jongmensch kan zeer goed geschikt zijn voor controleur bij het binnenlandsch bestuur, zonder dat hij daarom op later leeftijd behoeft geschikt te blijken voor resident of lid in den Raad van Nederlandsch-Indië. En voor zoodanige schifting schijnt inderdaad de Bestuursacademie een gelukkig gevonden middel. Thans reeds heeft de regeering de grootste moeite om de noodige juristen voor de Indische rechterlijke macht te erlangen. Hoe wil men nu, dat zij ook voor den administratieve dienst zelfden eisch gaat stellen? Eene suppletore studie van slechts één jaar in de Indische vakken ter oriëntering, als door sommigen wordt aanbevolen om meerdere gegradueerden voor den Indischen dienst te verkrijgen, is bovendien veel te kort, al ware het slechts om voldoende taakennis te verkrijgen, voor de werkzaamheden in de ondergeschikte rangen van het binnenlandsch bestuur. Daarenboven is het de vraag, of iemand van den leeftijd, waarop aldus in den regel de dienst zou worden ingetreden, nog wel geschikt is om zich onder de inlandsche bevolking te leeren thuis gevoelen, in die mate als bij de ondergeschikte ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur gewenscht is. Dit laatste zou evenzeer een bezwaar opleveren tegen het vorderen van eene langere en meer diepgaande studie voor het ambtenaarsexamen dan de voorgestelde van 3 jaren.

Een gewichtig bezwaar tegen de voorgestelde regeling zou men kunnen achten, dat de toegang tot de Bestuursacademie niet zal verkregen worden door een vergelijkend examen, maar op de rapporten der superieuren van den betrokken ambtenaar. Willekeur kan daarvan het gevolg zijn. Maar een groote lichtzijde daartegenover is, dat de africhting, de plaag van alle examens, hier is afgesneden. En bovendien is tegen willekeurige bevoorrechtiging met eenigen goeden wil door den Gouverneur-Generaal wel te waken.

Op één niet onbelangrijk punt schijnen de regeeringsplannen nog voor verbetering vatbaar. Het gevaar schijnt niet denkbeeldig, dat b. v. de eenige professor in het Javaansch te Leiden in plaats van de elementen dier taal te onderwijzen, zijn ambgenoot in het Latijn of Grieksch tot voorbeeld neemt, en uitsluitend moeilijke schrijvers gaat interpreteren, oude handschriften leert ontcijferen enz. Dan zou het onderwijs voor de toehoorders onbruikbaar zijn en dezen verstoken zijn van de gelegenheid om leiding bij hun studien te ontvangen, en de minister van koloniën zou tegenover dezen toestand machteloos staan.

Wanneer men nagaat, hoe sommige hoogleraren ten onzent college geven in vakken, waarvan hunne toehoorders bij de komst aan de Universiteit even weinig weten, als de aanstaande Indische ambtenaren van het Javaansch, schijnt dit gevaar geenszins denkbeeldig. Het zou daarom de voorkeur verdienen om, met behoud van de bestaande leerstoelen te Leiden, de Bestuursacademie tevens te maken tot eene instelling van onderwijs in de vakken van het examen, dat toegang geeft tot den Indischen administratieve dienst, welke instelling dan onder het ministerie van koloniën zou moeten ressorteeren. Niet in te zien valt, waarom de aan de Bestuursacademie te verbinden leerkrachten niet tevens zouden kunnen benuttigd worden voor het andere onderwijs. De meerdere kosten zouden in zoodanig geval niet zeer groot zijn, en al ware het omgekeerde het geval, zoo schijnt de beoefening der Indologische wetenschappen voor Nederland van zoo veelzijdig belang, dat daarvoor wel eene kleine opoffering mag worden gedaan. Het bovenbedoelde monopolie in het Indologische onderwijs ware daarmede tevens nog meer geweerd, en de vrijheid in de keuze van zijne leermeesters zou eerst dan in werkelijkheid voor den candidaat-ambtenaar bestaan.

* *
Sprekende over het voorbereidend onderwijs in Ned.-Indië, in verband met de indische begroting van 1907, zegt de *Nieuwe Rotterdamse Courant*: „In onderafdeeling 62 van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid is f 28,000 uitgetrokken voor subsidiën aan inrichtingen van voorbereidend onderwijs“.

Het voorbereidend onderwijs zal in Indië nog iets anders moeten zijn, iets meer moeten worden dan het Fröbel onderricht in Europa is.

Kinderen van Europeesche of Ind. Europeesche ouders leven daar maar voor een klein gedeelte in toestanden, welke die van het Nederlandsche familieverkeer nabij komen. Leeren die kinderen thuis de opvatting van orde, vrijmoedigheid, zooals die bij hun leeftijd past, vinden zij een omgang met andere kinderen, die met de vooroordeelen der Indische samenleving bedorven wordt, worden hun oor en hunne tong vroeg genoeg Hollandsch geklankt, dan zullen die kinderen, als overgang van de speeljaren tot de school, geen andere hulp noodig hebben dan die, welke de Fröbelmethode geeft om „zijn spelen tot leeren, mijn leeren tot spelen“ te maken.

Waar men kinderen samenbrengt, die in de voormelde opzichten wel wat te kort schieten, maar waarbij die tekortkomingen, bij het eene wat meer, bij het andere wat minder, maar niet bij allen, als fout, als gebrek van de groep diep ingeworteld zijn, daar zal de methode der co-educatie door het Fröbel-onderricht ook nog veel goed kunnen doen. Daar zal op die kinderschool de fout van het kind kunnen afslijten door wrijving, door goed geleide vergelijking, door opgaan van de slechte uitzonde-

ring in den goeden regel. Zal de onderwijzeres hiermede rekening te houden hebben, en zullen aan haar taak daardoor in Indië eenige eigenaardige moeilijkheden verbonden zijn, in karakter verschilt deze daarom nog niet van hetgeen haar collega in Nederland te bereiken heeft.

Voor de ouders der hier besproken kinderen was het echter niet, dat van meerdere zijden dringend om steun van regeeringswege gevraagd is. Mogen ook onder hen eenigen zijn, die door subsidieering van de bestaande inrichtingen of van een hier of daar nog op te richten Fröbelschooltje gebaat zullen zijn, hun aantal verzinkt in het niet, vergeleken bij dat der ouders, wier kinderen in gansch andere omstandigheden, die niet enkelen, maar de geheele groote groep gelden, en die daardoor aan het voorbereidend onderwijs in zijn geheel omvang zeer bijzondere eischen stellen.

Bij de groote klasse der Indo's, die thuis of Maleisch spreekt, of een Nederlandsch, dat, door beperking in woordenkeus, verkeerde zinswending, misplaatsten klemtoon, onbeholpen uitspraak, veelal een caricatuur van onze spreektaal is, kent het kind, als het naar de lagere school gaat, of onze taal niet, of vaak in zoo geringe mate, dat het niet in staat is het onderwijs, zooals het in de laagste klasse gegeven moet worden, te begrijpen. De arme wichten zitten als een katje in een vreemd pakhuis; de school is voor hen, meer dan voor elk ander kind, een martelinrichting. Dit gebrek is zóó waar, dat het tot een noodzakelijk insluipsel geleid heeft: aan de lagere school is een „aanvangsklasse” toegevoegd, waar de aankomende leerling gewend moet worden om Nederlandsch te begrijpen.

Na verder als haar meening uitgesproken te hebben, dat deze „aanvangsklasse” geen goede ingrijpende verbetering is, zegt het orgaan:

„Wat noodig is, is iets anders dan de „aanvangsklasse” geeft en geven kan, want het is geen lager onderwijs, het is ook meer dan fröbelen, al moet de opvoeding met deze methode nauw verband houden. Wat noodig is, is een stelsel, waardoor allen, die de lagere school bereiken, vooraf ontvankelijk zijn gemaakt om geordend onderwijs, in de Nederlandsche taal gegeven, te kunnen verwerken. Zien wij nu, vervolgt het blad, wat de regeering hier voor wenscht te geven.

Zij wil de particuliere inrichtingen van voorbereidend onderwijs subsidieeren, daarbij de volgende regelen in acht nemend:

10. de school moet gelegenheid geven tot kosteloze toelating van kinderen van onvermogene Europeanen tot een aantal, dat ten minste even groot is als dat der schoolgeld betalende leerlingen;

20. het hoofd der school moet, ten genoegte van den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, voldoen aan billijke eischen van bekwaamheid en geschiktheid;

30. het schoolhoofd moet worden bijgestaan door ten minste één helpster, wanneer het aantal leerlingen meer dan 12, door ten minste twee helpsters, wanneer het aantal leerlingen meer dan 24 bedraagt en verder door ten minste één helpster meer op elke 12 leerlingen;

40. de subsidie bedraagt: a. f 50 's maands voor het hoofd der school; b. f 15 's maands per persoon voor de helft, of bij een oneven getal, voor de grootste helft van de sub 30. geëschte helpsters; c. f 10 's maands per persoon voor de andere helft van die helpsters.

Het blad verwacht echter van dit regeeringsvoorstel weinig heil:

„Om tot een goede oplossing te komen, moet de regeering beginnen met overal, waar lager onderwijs is, ook voorbereidend onderwijs in het leven te roepen. Het particulier initiatief vinde daartoe steun; waar dit te kort schiet, moet de regeering echter zelf de zorg daarvoor op zich nemen. Elk kind moet, alvorens tot de lagere school toegelaten te worden, verzoend zijn met den omgang met Europeesche onderwijzers, en de voertaal, het Nederlandsch, genoeg kennen om dadelijk in de eerste klasse te kunnen komen. Dit moet tusschen het fröbelen door, al fröbelend geleerd worden. Wil men het Indische kind, van wien men weet, dat het thuis geen of geen goed Nederlandsch leert, toch de Nederlandsche school doen doorloopen, dan heeft men te zorgen, officieel te zorgen, dat het bijtijds genoeg Nederlandsch leert. Nu de regeering het voorbereidend onderwijs ter hand neemt, heeft zij daarbij met dien plicht van meet aan rekening te houden.”

Koloniale Tentoonstelling te Parijs.

Parijs, 23 Sept.

Er wordt hier, gedurende ruim een drietal maanden, in het *Grand Palais* aan de Champs Elysées, een koloniale tentoonstelling gehouden, die eenige merkwaardige onderdeelen bevat, zij het dan ook, dat het «koloniale» er van meer den vorm, dan het wezen betreft, meer een etiket is, dan het wezenlijke der zaak. Maar die vorm heeft zooveel karakter en dat etiket zulk een wijden omvang, dat zij wel waard zijn er hier een paar woorden aan te wijden.

De kern van deze tentoonstelling — de *raison d'être* — is winkelarig in den vorm van *stands*, waar van alles verkocht wordt, wat met de koloniën niets te maken heeft. Maar die *stands* hebben een omligting, waarvan de architectuur annamitisch, cochin-chineesch, algerijsch of senegambisch is. De afzonderlijke kiosken en paviljoentjes zijn keurig geornamenteerde monumentjes, en het geheel is decoratief in den stijl van het oosten, waardoor hier en

daar de illusie van het verre, warme land gewekt wordt. Een annamitische poort, een pagode van zes verdiepingen, een inlandsch dorp met huisjes om een vijvertje, waarover een heusche bamboebrug en waarboven een rotsgebergte met palmen, een troep cingaleezen, mannen, die goochelen en misbaar maken, vrouwen, die springen en draaien, hetgeen dansen genoemd wordt; en eindelijk — dit is de *clou* — de gansche bevolking van een negerdorp uit Dakar, met mannen, vrouwen en kinderen, pittoreske zwarte figuren, vleierend bedelvolk, voor zoover zij niet hunne bedrijven uitvoeren en andere vertooningen uit hun huiselijk, openbaar en godsdienstig leven geven. Nu spreek ik nog niet eens van de andere besloten *attractions*: een struisvogelpark, erotische dansen (hm!), waarzegsters en velerlei kijk-gedoe.

Liever zeg ik even iets over de waarlijk interessante zijde, over wat er leerzaam is. Zeker zijn dit de particuliere inzendingen op indo-chineesch en annamitisch kunst- en kunstnijverheidsgebied van baron Pierre de Goy — afstammend uit Nederland, waar zijn familie Gooy heette — die rijk, mooi en verscheiden zijn, en meer toonen den hoogontwikkelde kunstzin en het onuitputtelijk geduld der Oosterlingen, wier «beschaving» wij Westelingen met eene van alle hebzuchten verwatenheid vrijetoeijing hebben durven ondernemen.

Niet minder instructief — op eenigszins andere wijze — is de inzending van het *Office Colonial*, van het ministerie van koloniën, dat zeer interessante mededeelingen doet en niet minder interessante zaken laat zien, uit Madagaskar afkomstig. Deze jongste Fransche kolonie is, sedert de Republiek het eiland «beschermt» — Madagaskar heet protectoraat te zijn, maar staat zoo goed als onder direct bestuur — zeer vooruitgegaan, wat het dankt aan het beleid van generaal Gallieni, die er in 1896 het bestuur aanvaardde en eenige maanden geleden door den oud-burmeester van Lyon, den heer Augagneur, vervangen is. In die tienjarige periode is er veel gedaan ten nutte der bevolking. Vooral heeft generaal Gallieni, zich toegelegd op een verbetering van den algemeenen gezondheidstoestand. Sedert de regeering van Radama den Eerste (1810—1828) was die toestand door allerlei omstandigheden schromelijk achteruitgegaan, zoodat de Madagaskarsche bevolking door onderdrukking en door epidemische ziekten werd uitgeput. De instelling van een gezondheidsdienst, de organisatie van de armenzorg, onder generaal Gallieni met kracht ter hand genomen, heeft daaraan paal en perk gesteld. In 1901 begon over het geheele eiland een *assistance médicale indigène* in werking te treden, toen de eerste inlandsche leerlingen der Geneeskundige School te Tananarive aan de praktijk werden gezet. Sedert verzezen overal ziekeninrichtingen, zoodat aan het einde van 1904 Madagaskar (10750 v.k. meters groot, met eene bevolking van pl.m. 3 miljoen inwoners) behalve de genoemde School bezat: een Institut-Pasteur, een *gouvernement centrale* apotheek, een Parc vaccinogène (te Diego Suarez), 29 hospitalen met 1867 bedden, 10 geneeskundige posten en «dispensariën», 17 kraamvrouwen-gestichten (of vroedvrouwen-posten), 6 lepra-gestichten (met 2500 lepralijders). Bovendien worden daar, waar geen burgerlijke ziekeninstellingen zijn, de zieken in de militaire hospitalen opgenomen. Deze geneeskundige dienst kostte in 1905 fr. 1.220.000. De geneeskundige hulp aan inlanders verleend steeg van 180.000 behandelden in 1897 tot 1.700.000 behandelden in 1905.

Het onmiddellijk gevolg van dien verbeterden toestand is, dat de bevolking van het eiland, gedurende 3 eeuw zoo beproefd en achteruitgegaan, nu neiging tot aangroeiing toont; te Tananarive alleen ging zij in 1904 met 6 pct. vooruit.

Dit is niet het eenige, dat tot lof van Gallieni's bestuur gezegd kan worden. De generaal-gouverneur heeft ook economisch veel tot de ontwikkeling der bevolking gedaan. Dit kunnen wij eenigszins zien aan de inzending op de Koloniale Tentoonstelling, waar een paar vertrekken gevuld zijn met de producten van landbouw en nijverheid van het eiland. Veel is daar, dat ook op Java wordt voortgebracht — de Hova-bevolking (het overheerschende deel, ontwikkeld van geest en van smaak) is van zuiver maleische afstamming, de Sakalava-bevolking is van negerafkomst, — maar niet alles ziet er even goed uit; zoo is de rijst klein van korrel en pover de aren, de koffie minder goed van smaak; daarentegen ziet de kapok (hier *Pamba* genoemd) er goed uit. Wij zien er was en caoutchouc, suikerriet, manioc, djagoeng,

LAMBERT WATERREUS,

Sumatrastraat 279

b/d Bankastraat.

Den Haag.

Telefoon 1447.

Gandaria assin — Atjar gandaria.
 Palmine (plantenvet) per blik à 1/2 kilo.
 Bombaye ducks — Windham Corn (mais).
 Nangoeng thee en Pouchong thee.
 Geconfijte assem en Assem koekjes.
 Sagoe Ambon — Daon Sirih.
 Ijskan Tanah — Paroedans etc.
 Geraspte Klapper — Java Rijst.

Abonnement geldig in

BERLITZ

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALLEEN

Noordeinde 58 a

Gewaarschuwd wordt tegen arglistige nabootsing.

ALLE MODERNE

TALEN

Onderwijs Vertalingen

Proefles gratis.

Prospectus franco.

W. POPPINK,

Prins Hendriksstraat 141-143

DEN HAAG.

SPECIALITEIT in het vervaardigen van
Hut-, Mail- en Reis-KOFFERS.
 BILLIJKE REPARATIE-INRICHTING voor alle
 soorten REISARTIKELEN.

Oranje-Hôtel.

NIJMEGEN.

Speciaal ingericht voor
 Indische Families.

H. HEIJNEN, Spui 109.

Gedurende de VERBOUWING voortzetting
 van de

Opruiming

van Gasornamenten, Petroleumlampen,
 Badtoestellen en Huishoudelijke Artikelen.

Mevrouw VAN DER WERFF

Neo-Malthusiaansch Deskundige

Oudste en meest gunstig bekende inrichting

De éénige inrichting op Neo-Malthusiaansch gebied
 van geheel Nederland onder Medische leiding.

Speciale behandeling van vrouwenziekten

Stationsplein 45 b/h Rijswijksche plein.

Consult iedere werkdag van 11—2 en 7—10 uur.

Vraagt de Geïllustreerde Gratis-Brochure 40 pagina's
 groot, Franco als drukwerk. Onder gesloten enveloppe
 alléén tegen inzendingen van 10 ct. frankkeerzegels.

KAPLAARS

Herderinnestraat 9, den Haag.

pisang, mangga, cacao, papaja, tabak en vezelplanten, die alle een goed figuur maken.

Maar wat mij bijzonder trof was, dat, ook op gouvernements-initiatief en onder de leiding en toezicht van gouvernements-ambtenaren, de zijde-worm-kultuur er grooten voortgang maakt. Er waren mooie zijde-monsters, ruw en geraffineerd (gelig en wit), afkomstig van de *Ecole séréricole* te Nanisana, die een instelling is van de fransche overheid en welke leerlingen in deze monsters de bewijzen hunner verkregen vaardigheid gaven.

Ik ben niet bevoegd tot het geven van raad, maar de vraag kwam bij mij op: of op Java dit goede voorbeeld niet voor navolging vatbaar is?

Ook een ander product gaf mij reden tot dergelijke overdenking.

Jaren geleden zag ik hier proeven van Madagaskarsch kantwerk, en toen was het mij opgevallen, dat die onregelmatige, fragmentarische uitgevoerde stukken gebrek aan *esprit de suite*, aan overleg vertoonden; zij waren zorgvol bewerkt, maar vrijwel nutteloos voor Europeesch gebruik. Van den aanleg, die de Madagaskarsche vrouwen toonden, heeft de fransche regeering, tot die vrouwen voordeel, partij getrokken door bekwaame fransche kantwerksters te doen uitkomen, die methodisch onderwijs gaven. En daarvan zien wij nu de goede gevolgen. In plaats van brokken van verschillende lengten, meestal te kort om er iets mee te kunnen beginnen, zag ik nu afgewerkte stukken, als kragen, randen, zakdoekjes, fichus, in één woord allerlei voorwerpen, die zóó te gebruiken of voor toepassing in de vrouwenkleding geschikt zijn. De *dessins* lieten niets te wenschen over; zij gaven bewijzen zoowel van aangeboren geduld, als van angeleerden goeden smaak; en het is zeker dat voor deze handwerksnijverheid, die zeer loonend is, een goeden afzet hier te vinden is.

Het strekt alweer generaal Gallieni's bestuur tot eer deze tak van volksvlucht tot ontwikkeling te brengen; het toont zijn goed inzicht als regeerder een aan het volk eigene industrie van geringe waarde zulk een vorm te hebben gegeven, dat zij een groote toekomst te gemoet gaat door de waarde, die zij voor de Europeesche markt heeft verkregen.

De heer Augagneur — wij weten dit reeds — volgt het voetspoor van zijn voorganger door de zijde-industrie en het kantwerk zooveel mogelijk te bevorderen.

Nog een andere handnijverheid van Madagaskar is de stroovlechterij, waarvan wij in den vorm van hoeden, mandjes, matten en dergelijke goede monsters zien.

Omdat deze inzending van het *Office Colonial* mij bijzonder belangwekkend voorkwam, heb ik er eenige malen met aandacht rondgezien.

Vallen mij later (de tentoonstelling blijft tot in November open) andere dergelijke belangwekkende inzendingen op, dan kom ik op deze nog wel terug.

ANDRÉE SNABILÉ.

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van
FRIEDA VON BULOW.

VI.

„Het is bespottelijk en onwaardig, zichzelf achter glas te zetten, terwijl onze ondergeschikten in onzen dienst ziek worden.”

„Daarvoor zijn zij mannen,” had George geantwoord. „Dat maakt een groot verschil, kindlief.”

Zij kon met redeneeren in den regel niets van hem gedaan krijgen.

Maar als zij begon, hem te liefkozen.....

Tegenover haar argumenten bleef hij kalm op zijn stuk staan. Onder haar streelende handjes werd hij zwak en week.

Zij wist dit en als het er op aankwam, maakte zij er gebruik van. Ook heden had zij met deze strijdmiddelen de overwinning behaald. Doch het was een overwinning, die haar moreel een leelijken nasmaak achterliet.

Zij schaamde zich.

„Wat onderscheidt mij eigenlijk van een cocotte?” dacht zij in bittere zelfontgoucheling. „Ik maak van mijn mans verliefdheid gebruik tot persoonlijke doeleinden. Ik kus uit berekening. Foei, bah! Maar de mannen zijn het, die ons zoo maken.”

Het hospitaal lag achter een hoogen, witten kloostermuur, vlak aan zee.

Oost-Indische Berichten.

Een gerechtelijk onderzoek in Deli. De *Deli-Courant* van 31 Augustus j. l. deelt mede:

„Reeds sinds eenigen tijd gingen er geruchten, dat een hooggeplaatst rechterlijk ambtenaar zou worden aangehouden om een onderzoek in te stellen naar verschillende zaken in dit gewest. Wij ontvingen van deze geruchten heden de bevestiging: eergisteren werd den Resident de telegrafische mededeeling, dat Mr. B. H. P. van der Zwaan, Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië, uit Batavia naar hier was vertrokken.

De zaken, waarover het onderzoek van den Procureur-Generaal loopen zal, zijn voornamelijk die, welke te berde gebracht werden in een drietal artikels van Mr. van den Brand in *De Getuige*. Men zal zich herinneren, dat in deze artikels beschuldigingen werden ingebracht tegen den voormaligen resident van Sumatra's Oostkust, G. Schaap, den assistent-resident van Deli E. L. M. Kühr en den controleur van Medan E. G. Th. Maier. De resident achtte zich in kwaliteit aangetast en verzocht den Procureur-Generaal een onderzoek te willen instellen, terwijl de heeren Kühr en Maier persoonlijke klachten tegen den schrijver der artikels indienden.

Aan geen dezer klachten werd gevolg gegeven, daar de juridische gronden onvoldoend werden geacht. Op de betrokken ambtenaren bleef dus de smaad rusten, hun in openbaren geschrifte toegebracht, terwijl zij niet in de gelegenheid waren zich te verdedigen. Een nader schrijven aan den Procureur-Generaal vermocht hierin geen verandering te brengen. Daarop heeft, in verband met het spoedig vertrek van den heer Kühr uit dit gewest, resident Ballot dringend verzocht een volledig onderzoek naar de door Mr. van den Brand geopenbaarde zaken te doen houden, opdat de getroffen ambtenaren of van blaam zouden worden gezuiverd of, indien mocht blijken, dat zij zich aan lakenswaardige handelingen hadden schuldig gemaakt, deswege ter verantwoording zouden kunnen worden geroepen.

Het is naar aanleiding van dit verzoek, dat de Procureur-Generaal zelf een enquête komt instellen.

Het best is op de resultaten dezer enquête niet vooruit te loopen. Een wensch mogen wij echter uitspreken en die is: dat deze resultaten ten volle zullen worden openbaar gemaakt. Het rechtsgevoel is geschokt, de naam in gevaar gebracht van ambtenaren, wier positie een absoluut vertrouwen eischt. Men herhale niet de fout, eenmaal met het Rhemrev-rapport gemaakt, zaken binnendeurs af te doen, die dringend openbaarheid eischen.

Wanneer Mr. Van der Zwaan zijn onderzoek heeft geëindigd, herinnere zich de regeering, dat zij beschikt over een persbureau om datgene wereldkundig te maken wat het publiek recht heeft te weten.”

B. B. en das Militär. Een boos ambtenaar van het Binnenlandsch Bestuur heeft in de *Locomotief* een boutade geschreven, naar aanleiding van de benoeming van overste Swart tot Gouverneur van Celebes.

Hij steekt zich in de huid van een gepensioneerd hoofdofficier en laat een aspirant-controleur van wal steken:

„Gisteren-avond had ik het er ook over in de soos en daar dorst me nota bene een aspirant-controleur te zeggen, dat als er menschen waren, die door deze benoeming gegriefd zijn, dat dan toch zeker de ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur op de Buitenbezittingen waren. Het is om te gillen! Wij moesten er allen dan ook hartelijk om lachen. Stel je voor, wie heeft er nu bij die benoeming aan het Binnenlandsch Bestuur gedacht! Die kerels verdienen reeds handen vol geld in de lagere ran-

Aan het poortje bevond zich een klopper van fraai bewerkt Indisch koper.

Abdallah deed drie slagen, waardoor het poortje zich langzaam naar binnen opende, door mechaniek. Abdallah mocht niet binnentreden.

In den kloostertuin, vol kleuren en geuren van bloemen en bloeiende boomen, arbeidden kweekelingen van de missie, zwarte meisjes, in onoogelijke blauwe jurken, die haar slecht kleedden.

De zuster-portierster, een creoolsche, geleide Maleen naar een open tuinhuisje, dat als ontvangkamer diende. Daarop verdween zij, om de mère supérieure te halen.

Het was eindeloos stil hier.

„Als buiten de wereld,” dacht Maleen.

Zij trachtte, zich het leven van deze kloostervrouwen voor te stellen.

Die kleine portierster had er heel aardig uitgezien. Het was stellig gemakkelijk leven, wanneer de regeling van iedere minuut voorgeschreven en vastgesteld is, tot gedachte en gebed toe. Zonder twijfel, zonder verantwoordelijkheid, zonder vrijen wil, zonder de moeilijke problemen van een zelfstandig bestaan.

Eigenlijk leefden zij niet, zij lieten zich leven.

„Ik zou in zulk een geestesgevangenschap krankzinnig worden, of een misdaad begaan,” besefte Maleen.

Twee vrouwen naderden langzaam het tuinhuisje.

De eene, in zwarte nonnendracht, was aan het gouden kruis op haar borst als „mère supérieure” kenbaar. Zij had een gelaat, wel geel van de koorts, maar toch fijn en jong. Men kon zien, dat zij mooi geweest was.

De andere droeg een kleeding, waarvan Maleen niet wist of zij geestelijk was of wereldlijk: een geelachtig wit, grof gewaad, van den hals tot de voeten uit één stuk, en om het middel losjes door een breeden band

gen, licht dus, dat wij van de hogere profiteeren. Maakt de regeering ooit haast, om de vacatures bij dat corps aan te vullen? En waarom doet zij dat niet? Omdat zij helder inziet, dat die lui in de lagere rangen veel te zwaar betaald worden, zoodat dat uitgespaard moet worden, door gedurende eenige maanden enkele ambten on- vervuld te laten.

Maar 't wordt den schrijver te bar. Hij kan niet doorgaan, walgen als hij doet van het tegenwoordig regeeringsstelsel, dat onder 't motto „s lands belang” alle rechten van billijkheid en rechtvaardigheid met voeten treedt.

De schrijver behoort tot hen, die vol illusie uit Europa kwamen en met gejuich hun 45sten jaardag zullen begroeten, die een einde zal maken aan den ellendigen diensttijd.

En wat een opleiding hebben ze gehad? Dat vraag ik je? Er is nu een hogere ambtenaarschool gecreeerd om die stompe hersenen wat aan te vullen. Een ambtenaar van het Binnenlandsch bestuur als gouverneur van Celebes in deze tijden zou immers een onding zijn! Het is waar, dat gouverneur Kroesen, in nog veel moeilijker tijden toen de militaire actie meer algemeen was, krachtig het bestuur voerde, maar nu hij weg gaat en de radja van Gowa nog niet gevangen is, behoort er een officier gouverneur te zijn. Ik erken — want ik ben eerlijk — dat slechts in een klein deel van Celebes nog direct gevochten wordt en dat het overgrote deel reeds rustig bestuurd wordt, maar — bedenk dit goed! — over dat kleine deel wordt veel meer geschreven dan over dat groote rustige en sedert onheugelijke tijden geeft de hoeveelheid papier den doorslag.

Daarenboven is de radja van Gowa niet gepakt!!! Wel is waar, zal de overste Swart er niet persoonlijk achterheen zitten en is de vorst van Boni onder een civiel gouverneur gevat, maar toch is het rechtvaardig en billijk, dat dat nu eens een militair doet. Dat voelt ge, niet waar? Wij moeten in al ons denken zorgen, dat wij steeds logisch en eerlijk blijven. Dat onbeduidend aspirantje begreep het natuurlijk wel niet. Hij zeide nota bene, dat het militair bestuur slechts dan raison heeft — „raison” zei hij — als de militaire actie de overhand heeft en van een geregeld bestuur nog geen sprake kan zijn. Wat een humbug! Zijn er niet vele afdelingen in de binnenlanden waar geen schot meer gelost wordt en die door officieren bestuurd worden? Dat er nu en dan eens een overval in plaats heeft, omdat, nu ja, omdat er niet direct oordeelkundig is opgetreden, maar wel degelijk paard struikelt niet wel eens?

En werden die fouten niet weer hersteld in de rapporten? Loopen zij niet dikwijls uit zelfs op een lintje? Zie je, dat is de handigheid van het militair bestuur. Je moet van alles weten partij te trekken en dat zal overste Swart zeker ook, vooral nu er bijna overal vrede is. Het is slim gezien van de regeering om hem juist nu aan het bestuur te brengen. Zoo kan hij niets dan lauweren plukken. Na een civiel gouverneur in oorlogstijd, dan, als het bijna overal weer rustig is, een militair. Na de Bali-expeditie onder een resident, in vredestijd een officier, dat noem ik goede orde van zaken en een helder inzicht in toestanden.

Je moet besturen leeren, dorst dat ongelukkig aspirantje zeggen. Wat een domheid! Wie kan er nu niet besturen? Wie kan er nu niet met den Inlander omgaan? De minste matroos kan dat! En wat hol gepraat over „lands-instellingen en gewoonten”! Collegewoorden zijn het, anders niet! De „landsinstellingen” worden door ons gemaakt en de „gewoonten” door ons aangegeven. „Vroeger zat een inlander op den grond, als hij tot je kwam. Humbug! Nu blijft hij staan of zit op een stoel. Vroe-

bijeengehouden. Ook haar hing, evenals de non, een rozenkrans met cruzifix aan den gordel. Om den hals droeg zij een langen ketting van oud dukatengoud, de tropenhelm dekte haar hoofd. In de schaduw van dit smakeloos hoofdtooiel zag Maleen een smal, geel gezicht met een paar vlammeende, donkere oogen.

Het was haar, alsof zij zelf uit een wereld kwam, met welke de wereld dezer beiden niets gemeen had. Het was haar, als ging er een heilige glans uit van de gestalten daar op den tuinweg.

Deemoedig ging zij haar te gemoet.

„La mère supérieure?”

„Jawel,” antwoordde de zuster, eveneens in het Fransch, „madame komt zeker om te vernemen, hoe het monsieur Sichard gaat. De temperatuur was van morgen iets lager. Père Dieudonné hoopt hem met Gods hulp te behouden.”

„Kan ik wellicht ook iets voor hem doen?” vroeg Maleen.

„Voor het oogenblik niet. Later, in den tijd der reconvalescentie zijn wij voor versterkenden wijn en dergelijken steeds dankbaar.”

Maleen wierp een vragenden blik op de gezellin van de mère supérieure.

„Ah, pardon madame,” hervatte de non op een toon, waaruit men hoorde, dat zij uit de groote wereld afkomstig was, „de dames kennen elkander nog niet! Mademoiselle d'Eltville — Baronesse Dietlas.”

„Is zij dat dus!” dacht Maleen verrast. Aan mademoiselle d'Eltville had zij in het geheel niet gedacht. Nu viel het haar in, dat Rainer gezegd had:

„Zij is niets voor je, en je man zal niet gaarne zien, dat je met haar omgaat.”

Onwillekeurig hield zij zich wat stijf. Haar woorden van dank vielen niet al te warm uit.

Gedurende dit onderhoud hadden zij het tuinhuisje betreden, en op uitnodiging van de mère supérieure

ger week hij eerbiedig voor je op zij en bestond er zoo iets als een „opzien“ tegen het blanke ras en nu loopen ze je van de sokken. Bestaat er verschil in de kazerne tusschen de blanke en bruine broeders? En waarom zou dat dan in de groote maatschappij niet gaan? De kazerne, dat is de maatstaf waarnaar wij ons te gedragen hebben en dat vind ik goed, want zij zijn steeds de kweekplaatsen geweest van goede beschaving en fijne manieren.

In de kazernes, daar leer je, beter dan waar ter wereld ook, den juisten omgang met den Inlander kennen. Daar heb je de kerels in de hand. Daar kun je zien wat je er van maken kunt. Is het dan wonder, dat elk officier zich een bestuursambtenaar voelt? En mag dat iemand grieven? Dus van passeeren van ambtenaren kan nooit sprake zijn en als zij zich gegriefd voelen door deze benoeming, dan is het eenvoudig een bewijs voor hun kortzichtigheid, voor hun pedanterie, een gebrek, dat geheel dat corps aankleeft. Die blaaskaken! Wat ben ik gelukkig, dat we eindelijk een gouverneur-generaal hebben, die uiting heeft durven geven aan het gevoel, dat ons militairen vaak voor die bestuursambtenaren bezield. Weg met alle hormat! Aan flarden die pajong! In het slijk met dat corps! Hoera! Hoera!

En dan, hoe kan een ambtenaar van de Buitenbezittingen — ik vraag je van de buitenbezittingen, — nog eenige pretenties hebben? Heb je dat zoodje wel eens bij elkaar gezien? Het grootste deel is verinlandscht en menschenschuw; dat wil zeggen Europeanenschuw, want de Inlander nemien ze bij preferentie op de knie.

Twintig jaren en meer moeten zij vaak moederzalg alleen in het binnenland zitten, alvorens zij assistent-resident kunnen worden. Het is nog wonder, dat zij geen hoofddoeken dragen. Als ze in Holland terugkomen, herkennen hun ouders hen niet eens meer. Ja, van buiten zien zij er nog wel als Europeanen uit, maar van binnen? Hoe ter wereld wil je nu van zulke kerels nog wat verwachten in de hogere rangen? Is het dan niet billijk, dat zij jongere militairen daarvoor nemen? Is dat niet rechtvaardig van de regeering? En dat dergelijke benoemingen oorzaak zullen zijn, dat die lummels in hun eenzaamheid uit moedeloosheid minder hard zouden werken en 's lands belang minder zouden behartigen, wat komt dat er eigenlijk op aan? Het geldt immers maar de Buitenbezittingen! . . .

Officieele Geheimzinnigheid. Wij hebben er meermalen op gewezen zegt de *Javabode*, hoe over alle gouvernementsdaden en voornemens in den laatsten tijd een geheimzinnig waas ligt. Wie zich een omkeer in dezen hadden voorgesteld onder den tegenwoordigen landvoogd, zijn bedrogen uitgekomen, al heeft de gouverneur-generaal als gouverneur van Atjeh zich met de grootste vrijmoedigheid over personen en zaken uitgesproken en correspondenties uit Atjeh aangemoedigd, opdat over alles, wat zijn bestuur raakte, het volle licht zou schijnen.

De reactie heeft zich niet laten wachten; wij zijn hoe langer hoe meer aangewezen op de officieele waarheden van het persbureau, dat niets meer vermag te geven dan klikjes.

Wij vroegen dezer dagen een onzer medewerkers naar die geheimzinnigheid en kregen toen met borten en stooten te hooren: dat zijn departementschef een aanschrijving had uitgevaardigd, waarbij het een ieder verboden was zich ook maar het minste over bureau-aangelegenheden uit te laten, zonder zijn toestemming, zoowel in geheime als in niet-geheime zaken. Het schijnt, dat meer chefs dit voorbeeld hebben gevolgd. Trouwens, bij sommige departementen vat men het begrip „geheim“ al heel vreemd op. Een bestelling van slobkousen is „geheim“, omdat deze

nam men plaats. Daarbij zette mademoiselle d'Elville haar hoed af, en zonder hoed zag zij er nog buitengewoner uit.

Kort, dik, sneeuwwit haar lokte zich om haar voorhoofd, de zwaarmoedige, machtige donkere oogen vormden er een zonderling contrast mee.

Zij keek Maleen vlak in het gelaat met de onverholten, koele belangstelling, waarmede de mensch gewoonlijk slechts dat beschouwt, wat hem niet wederkeerig aanziet.

Maleen voelde zich plotseling levendig tot haar aangetrokken.

„Hoe ben ik er eigenlijk toe gekomen, Rainers afbrekend oordeel zoo eenvoudig zonder kritiek aan te nemen?“ vroeg zij zich af. Alsof ik mijn lieven Rainer voor een fijn menschenkenner hield! Hoe kan zijn oordeel over de menschen met wie ik al of niet moet omgaan, voor mij een criterium zijn!

Wat zijn wij menschen toch voor jammerlijke wezens!

Zegt iemand van een onbekende iets kwaads, dan neemt de hoorder het aan zonder meer, en het is voortaan voor hem een vaststaand feit. De ander echter, die de mededeeling doet, is er misschien op dezelfde wijze aan gekomen. Is zulk een traagheid van gedachte niet schandelijk?

Van ernstige gedachten vervuld, keerde zij naar huis terug.

Eenige dagen later zeide Rainer, toen zij na het diner bij koffie en cigareten zaten: „Morgen keeren kameraden Witmann en Derendorff naar hun posten terug, en zij zullen dezen namiddag komen, om afscheid van je te nemen, Maleen.“

„Hoe aardig van hen, nog te komen!“ riep Maleen.

„Nu, dat spreekt eenvoudig van zelf,“ meende George, die haar ingenomenheid wat overdreven vond.

„Nee, zie je,“ sprak Rainer met broederlijken

bij de Boni-expeditie worden gebruikt. De overplaatsing van een schrijver is „geheim“, want de man is reserve voor de Bali-expeditie enz.

Wanneer zal men hier toch eindelijk verstandig worden?

Ongegronde Klachten. Wij hebben onlangs medegedeeld, dat naar aanleiding van een reeks van klachten, zeven en-dertig gelooven we, — door den gewezen landraadgriffier alhier S. J. L. Scipio, ingebracht tegen den voorzitter, jhr. mr. A. J. van der Bergh, door het Hoogge-rechtshof een onderzoek werd ingesteld.

Volgens het aan den gouverneur-generaal uitgebrachte rapport heeft dat onderzoek de algemeene ongegrondheid van die klachten aan den dag gebracht. (*Preangerbode*).

Exodus onder de Artillerieluitenants. Was het vroeger een hooge zeldzaamheid, als een subalter officier der artillerie het leger geheel vrijwillig verliet, thans ziet men dit herhaaldelijk voorkomen. Zoo gingen in het laatste jaar niet minder dan drie luitenants bij het onderwijs over, één bij het mijnwezen en een ander bij de staatspoorwegen. Zijn wij wel ingelicht, dan zullen er binnenkort nog meer een goed heenkomen zoeken. De reden is niet ver te zoeken: velen meenen, dat voor hun wapen geen toekomst meer is weggelegd. Tegen den inlandsch den vijand toch behelpt men zich liever met marinekanonnetjes dan met artilleriegeschut, en tegen den B. V. meenen velen, dat de op de tegenwoordige leest geschoeide artillerie toch niet uithaalt. En wie in zijn leven iets nuttigs wil presteeren, een resultaat wil bereiken, waarop hij later met voldoening kan terugzien, wendt zijn krachten liever in een andere richting aan.

Schutterij-Klucht De vroede hoptieden der vermaarde patriarche burgerwacht breken zich het hoofd met de vraag: of mr. G. Vissering president der Javasche Bank, gezond en zonder gebreken en den vijfenveertig jarigen leeftijd nog niet bereikt hebbende — dus in de termen vallende — al dan niet bij onze wijdvermaarde heeren-dienstplichtige-armee zal worden ingelijfd?

Er is, wettelijk, geen reden om mr. Vissering „vrij te stellen“. De hoptieden willen hem dat wel doen, zegt men — *il ya des accommodements avec le ciel* . . . ook met den hemel waarin men schutterlijke gelukzaligheid kan beërven. Maar de heer Vissering wil daar niet van hooren. Niet omdat hij verdacht zou mogen worden van heilig schutterijvuur, maar wijl hij door de regeering uitgemaakt wenscht te zien: of de president der Javasche Bank zijn tijd niet nuttiger kan besteden?

Ziedaar nu de moeilijkheid.

Want met de erkenning, dat de „particulier“, ook in zijn werk alleen, wettige redenen van verhindering kan hebben, vrees men een deur open te trappen, die wagen-wijd openstaat, maar die, officieel, steeds goed gesloten wordt gewaand.

Wij zijn er wel benieuwd naar hoe voor dit schutterij-vraagstuk een bevredigende oplossing zal worden gevonden.

West-Indië.

Suriname. De toekomst der kolonie wordt niet alleen in de ontwikkeling van den landbouw gezocht, maar ook in die der ontginning van de schatten, die de bodem herbergt. Op het oogenblik is de Guyana Goud Placer bezig zich het werkkapitaal te verschaffen voor de ontginning der op haar concessie-terrein gevonden riffen. Hopen wij dat dit haar gelukken moge en het resultaat aan de goud-industrie nieuwe wegen opent voor een loonend bedrijf. De teleurstelling met de Omai-mine in het naburig Demerara ondervonden, waar het bedrijf der hydraulische

trots, „ze zijn allemaal dol op Maleen. Dat moest je eens hooren.“

George lachte en trok zijn vrouw, die een kleur kreeg, aan het leltetje van haar oor.

„Hoe stellen jelui het nu zonder Krome?“ vroeg zij.

„O, heel gewoon. Alleen worden wij een beetje minder gejaagd.“

„Witmann, dat is ook zoo'n haastig gebakerde,“ vond George. „Overigens een beste kerel. Die zal wel wat goeds van zijn post maken.“

„Witmann is overigens ook al veel kalmer geworden sinds hij in Oekofoeli is,“ zeide Rainer. „Bedaardheid en geduld, dat kan men hier wel leeren.“

„Maar je bijzondere vriend is Luitenant von Derendorff, niet waar?“ vroeg Maleen.

„Ja. Wij kunnen het heel goed samen vinden.“

„Derendorff is mij te fattig,“ gaf George te kennen.

„Die draagt bij elk kostuum bijzonder daarvoor bestemde kousen, en loopt in het binnenland met glacéhandschoenen rond.“

„Maar hij is niet bang om te werken,“ prees Rainer, „hij maakt met glacéhandschoenen den Augiastal schoon.“

Maleen zag in de kameraden van haar broer allen ridderlijke helden: Haar fantasie schiep uit Krome en zijn staf een tafelronde van koning Arthur, of zij dichte de Duitsche officieren in Homerische figuren om, als Achilles en Ajax, Ulysus, enz.

Laat in den namiddag kwamen de aangekondigden.

De vlugge, elegante Derendorff had bij zijn in het binnenland gelegen post op eigen hand tabaksvelden aangelegd, die zijn lust en zijn trots waren.

Hij onderhield zich hierover ijverig met Dietlas, die op dit gebied als autoriteit gold.

George meende, dat men het niet zonder Chineesche

exploitatie van het alluviale goud na een jaartje of twee van schitterend succes moest worden gestaakt wegens uitputting der mijn, geeft nieuw voedsel aan den twijfel of placer-exploitatie in het groot in Guyana wel loonend kan zijn. Omtrent rif-exploitatie bestaan echter nog geenerlei gegevens, waarop twijfel of zekerheid ten aanzien van eene loonende mogelijkheid kunnen worden gebaseerd. Afgescheiden toch van enkele groeven, zooals die op het placer der Concessies Gros, welke wegens gebrek aan kapitaal of andere toevallige omstandigheden, ziekte als anderszins moesten worden gestaakt, is dit speciale gebied voor Suriname nog een onontgonnen veld, waar waarschijnlijk bij deugdelijke leiding goede uitkomsten kunnen worden verwacht.

De goud-industrie in Suriname, de groote met name, heeft gedurende haar bestaan al heel wat teleurstellingen gebaard, maar de vraag is dikwerf gedaan of de surinaamsche placers daaraan wel de meeste schuld droegen. Aan Onze West ontleenen wij het volgende:

„Mr. P. J. Troelstra heeft onlangs in de Tweede Kamer opnieuw en zeer terecht gewezen op de urgentie van eene herziening der wet op naamlooze vennootschappen.“

Hoezeer controle vooral op de goudmaatschappijen noodig is bleek ons wederom onlangs bij het lezen der statuten van de Naamlooze Vennootschap „Mijnbouw Maatschappij Savannah-Mijn“, gevestigd te Amsterdam.

In die statuten leest men o. m.:

„Kapitaal f 1.700.000 verdeeld in 1200 preferente „en 500 gewone aandelen à f 1000 waarin wordt „deelnemen door de heeren J. W. Jay, voor 497 „preferente en 500 gewone, mr. C. H. van Meurs, „J. F. Schutte Jr. en W. Schutte ieder voor 1 aandeel; „de door den heer Jay genomen aandelen worden ge- „acht te zijn volgestort door den inbreng van 2 con- „cessies tot ontginning van delfstoffen in Suriname.“

De heer Jay ontvangt dus voor de door hem ingebrachte concessies een bedrag aan aandelen van f 997.000.

Zijn wij wel ingelicht dan heeft de heer Jay voor de door hem ingebrachte concessies in Suriname betaald f 10.000 aan contanten en een bedrag van naar wij meenen f 15.000 aan aandelen.

Zoolang de heer Jay die aandelen voor zichzelf houdt, kan niemand daartegen bezwaar hebben. Men zou dan kunnen zeggen, dat elk aandeel van f 1000 hem gekost heeft ongeveer tien gulden.

Doch de bedoeling is natuurlijk om dergelijke aandelen te plaatsen. Indien het den heer Jay gelukt om slechts een kwart gedeelte van zijne aandelen ad f 1000 van de hand te doen, heeft hij bijna een kwart miljoen verdiend.

Na het voorgaande behoeft wel niet gezegd te worden of het aan te bevelen is aandelen in de Maatschappij Savannah Mijn te nemen.

Jammer dat men in den vreemde nog vaak aandelen in dergelijke maatschappijen koopt, afgaande op het officieele cachet dat door de „Koninklijke bewilliging“ aan naamlooze vennootschappen wordt verleend.

Zou echter in dit geval geen aanleiding bestaan tot een onderzoek van Regeeringswege?

Nu wij het toch over de goud-industrie hebben zij hier nog aan de surinaamsche bladen ontleend dat ook de maand Juli zich wat de aanvoeren te Paramaribo betreft goed hield. In de eerste zeven maanden van dit jaar bedroeg het totaal der goud-aan-

arbeiders zou kunnen stellen, of anders Javanen zou moeten nemen, daar de zwarten het noodige volhardingsvermogen misten.

Derendorff daarentegen verdedigde de stelling, dat men met de zwartjes alles doen kon, als men maar goed met ze om wist te gaan.

„Alleen kun je hun niet den wil geven, duurzaam te werken,“ zeide Dietlas.

Derendorff glimlachte:

„Hoe mooi wit en zacht is het witte flanel van uw pak,“ zeide Maleen tot Derendorff. „Heeft u in het binnenland dan iemand, die de kunst verstaat, deze wol goed te wasschen?“

„Dat doe ik zelf, barones.“

„U zou niet kunnen gelooven, barones“, verklaarde luitenant Witmann, „hoeveel goed uw hierzijn ons allen gedaan heeft. Wij mannen laten ons te veel gaan, als wij niet vreezen moeten, een dame te mishagen. Sedert u onder ons is, zijn wij weer veel beter van manier geworden. U hadt ons vroeger eens moeten zien envergeleken bij thans!“

Witmann had iets complimenteuz over zich.

„Bevindt u zich wezenlijk goed bij den dwang, die de tegenwoordigheid van een dame u oplegt?“ vroeg Maleen.

„Buiten eenigen twijfel.“

„Maar niet allen denken er over als u. Ik weet van Rainer, dat ook de tegenovergestelde opinie wordt gehuldigd.“

„Zij die tegen zulk een kleine gene opzien,“ antwoordde hij, „zijn onopgevoede knapen, die dan maar fatsoen leeren moeten.“

„Maar in Oekofoeli is immers uw standplaats?“ . . .

„Om u te dienen.“

„Zijn daar geen dames?“

„Helaas, neen.“

(Wordt vervolgd).

voeren aldaar ruim 605 kilogrammen of 50 meer nagevoerd dan in het overeenkomstig tijdperk van 1905.

Het hospitaal van Post Republiek, dat naar men weet ter plaatse zelve nimmer aan zijne bestemming heeft voldaan, ook wijl daaraan gelukkig geen behoefte bestond, heeft, gelijk ook bekend, een nieuwe bestemming gekregen tot uitbreiding n.l. van het militair hospitaal te Paramaribo. Onze West schreef hieromtrent het volgende:

„Naar wij vernemen bestaat het voornemen, om het hospitaal van Republiek, hetwelk overgebracht wordt naar het terrein van het Milit. Hospitaal, op te zetten in drie paviljoens. De neuten van het gebouw zullen worden verhoogd tot twee meter, waardoor het zonlicht beter kan invallen. De gedeeltelijk plaatijzeren binnenwand zal worden vervangen door een van hout.

Een waterreservoir van 300.000 liter inhoud zal worden opgetrokken in gewapend beton. Het zal worden gevoerd door een stel aanvoerbuizen met kleine tusschenreservoirs. De geheele waterberging van het militair hospitaal zal alsdan bedragen ± 500.000 liters. Het water zal dan niet langer behoeven te worden opgepompt, wat zeer hinderlijk is, doch aangevoerd worden door stoomdruk met de noodige persleidingen.

De inrichting van het militair hospitaal zal er niet weinig door verbeteren.”

Curaçao. De Amigoe di Curaçao verwacht naar aanleiding van het eindverslag van den Kolonialen Raad op de onderwijs-verordening, zooals die door den gouverneur gewijzigd werd, een einde van den vierjarigen schoolstrijd, die gelijk onze lezers weten gevoerd werd over een aan het bijzonder onderwijs der katholieke kerk toe te kennen hooger subsidie, waaraan evenwel door het bestuur der kolonie hogere eischen werden verbonden welke door die kerk onaannemelijk werden geacht wegens de noodige zware geldelijke offers, die niet door de verhooging der subsidie zouden worden goedge maakt.

Men weet dat het Vicariaat van Curaçao zich voorstelde voor de uitzending van 23 gediplomeerde zusters te moeten zorgen en in gemeld verslag werd door één lid ook hierop gewezen. De andere leden meenden dat het niet zoo'n vaart zou loopen, maar achtten toch meerdere vrijgevigheid in de overgangsbepalingen gewenscht, zooals uit de volgende aanhaling uit bedoeld verslag blijkt:

„De andere leden deelden de bezwaren van bedoeld lid niet geheel. Wat het afleggen van het gevorderde examen betreft, wilde het er bij hen niet in, dat personen, die voor het onderwijs zijn opgeleid en zich daarna uitsluitend hebben gewijd, niet in staat zouden zijn, zonder langdurige voorbereiding aan het examen te voldoen. Het kwam aan deze leden voor, dat de moeilijkheden van het examen te breed worden uitgemeten. Wat echter het voor de kweekelingen aangevoerd bezwaar aangaat, leek hun dit meer gegrond. De thans aan het R.-K. onderwijs verbonden kweekelingen toch, zullen, op enkele na, niet in staat zijn van eenige bedrevenheid in de Nederlandsche taal te doen blijken. Haar aandeel in het onderwijs bestaat dan ook uitsluitend in het les geven in de laagste klasse.

Waar evenwel bij de meeste leden de overtuiging gevestigd was, dat de hierbedoelde Zusters de vereischte kundigheden bezitten om aan het examen te voldoen, en dat het Nederlandsch voorshands in de laagste klassen der scholen niet gebruikt zal kunnen worden, meenden zij het Bestuur in overweging te moeten geven, de overgangsbepalingen van dit Ontwerp zoodanig aan te vullen, dat van de bij het inwerking treden der verordening aan het bijzonder onderwijs verbonden onderwijzers het bewijs van bekwaamheid in art. 5 bedoeld, niet zal worden gevorderd; terwijl aan de kweekelingen een termijn zal worden toegestaan om het in art. 44 bedoeld bewijs van bekwaamheid en bedrevenheid in de Nederlandsche taal over te leggen. Eenige leden wenschten dien termijn op vijf jaren, anderen dien op tien jaren gesteld te zien, met behoud van de bevoegdheid aan den Gouverneur toegekend, om dien, zoo noodig, te verlengen. Verscheidene leden spraken hier het vertrouwen uit, dat het Vicariaat zoo spoedig mogelijk de minder geschikte elementen door andere, die aan de eischen der Verordening voldoen, zal doen vervangen.

Het voornemen van het Bestuur om, na ontvangst der beschouwingen van den Raad over het Ontwerp, een nieuwen tekst samen te stellen, vond bij alle leden instemming. In overweging werd gegeven zoo veel mogelijk de redactie van de Nederlandsche wet te volgen.”

Personalia.

Uit Buitenzorg bracht de jongste mail de tijding van het overlijden van den heer **C. J. F. Lang**, gepensionneerd teekenaar aan 's lands plantentuin. De heer Lang was een der oudste ingezetenen van Buitenzorg. Een krasse grijsaard, die, ondanks zijn vijf-en-zeventig jaren iederen dag zijn wandeling maakte, steeds vroolijk en welgemoed.

De heer **E. G. Taylor**, hoofdagent van de Koninklijke Paketvaart maatschappij, met verlof in Nederland, keert niet meer naar Indië terug. Hij is opgenomen in den raad van Commissarissen der maatschappij en zal zich dus te Amsterdam vestigen.

Een der lezers van het *Bataviaasch Nieuwsblad* schrijft een brief ontvangen te hebben van den heer **J. F. Scheltema**, oud-redacteur van dit blad, gedateerd Londen, 14 Juli, uit welken brief niets blijkt noch van een voorgenomen reis naar Egypte, noch van een voortzetting dier reis naar Indië.

Het blad haalde de mededeeling van 's heeren **Scheltema's** terugkeer naar Indië uit een aantekening van het postkantoor te Semarang op een voor hem bestemde aan het adres van dit blad doorgezonden brief.

En bij het *Soer. Iblid.*, dat dit bericht aanvulde en den heer Scheltema het plan toedichtte te Semarang een nieuw dagblad te willen beginnen, is waarschijnlijk de wensch de vader geweest der gedachte.

De opzichter der eerste klasse van den waterstaat **H. J. Breskens**, heeft, wegens dringende redenen, zes maanden binnenlandsch verlof, buiten bezwaar van den lande, aangevraagd.

De verificateur der vierde klasse te Batavia **B. L. Agerbeek**, is overgeplaatst naar Deli (Sumatra's Oostkust).

De verificateur der derde klasse te Padang **L. M. Eman**, is werkzaam gesteld als ontvanger bij die middelen op f 250 maands en overgeplaatst naar Atjeh.

De kapitein **J. Smits**, adjudant van den militairen commandant der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, is met ingang 3 September a.s. wegens opheffing zijner betrekking teruggeplaatst van à la suite van zijn wapen en geplaatst als bataillonsadjutant bij het garnizoensbataillon der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

De onderluitenant **W. C. A. Thomson**, van verlof uit Nederland terugverwacht, wordt bij aankomst geplaatst bij de troepenmacht ter Sumatra's Westkust ter nadere indeeling.

De luitenant kolonel intendant **H. A. Engeringh** van verlof uit Nederland teruggekeerd en op nonactiviteit gesteld, wenscht deze nonactiviteit te Garoet door te brengen.

Varia.

Van een koude kermis thuis.

't Gebeurde te Tandjong Priok.

Hij — Janmaat — was net met zijn spulletjes: een zwarte kist en een paar groote pakken, van Batavia gekomen. Dat had-ie allemaal zelf gedragen van het station naar de hangars Van die koelies moest-ie niks hebben. Die kosten 'm een hoop centen.

Over een paar uurtjes ging d'ie weg, terug naar Holland. Er kwam een koortsing van vreugd in zijn hoofd, als-ie er aan dacht. Jongens, was-ie toch effen drie jaar wég geweest.... Drie lange jaren, tel dat's even na op je vingers....

Dat waren 36 maanden, 156 weken.... Hij had ze geteld, want Indië beviel 'm niet.... is niks gedaan voor ons, zeelui, had-ie altijd gezegd.... Die eeuwige hitte maakte 'm dof, deed 'm stikken.... Een matroos moest de ruimte hebben, het wijje sop.... Liet 't maar waaien en gieren; daar wier je frisch van....

Toe-ie pas kwam, zag-ie er uit als een rooie kool, nu leek-ie op een vaatdoek. Dat had het spiegeltje 'm gezegd....

Of ze 'm nog zonen kennen, z'n moeder — Marie? Dat was een goeie meid, had 'm iedere maand geschreven, nooit met een ander gescharreld.... Moest je op prijs stellen.

Maar hij bracht wat voor d'r mee en met welbehagen keek-ie naar de pakken, die naast 'm op den grond lagen. Van die verlakte doosjes en waaiers en een broche.... Daar zou ze schik in hebben.... op een riks had-ie niet gekeken.

Nog twee uur moest hij wachten vóór hij zich kon inschepen. En dat in die hitte! Onder de hangars kon je je lol op.... je wier slaperig van die felle zon.

Naast zijn pakken liet-ie zich op den grond glijden, tuurde met doffe oogen over het watervlak heen, het zee-gat uit, waar aan den horizon hemel en water samen-vloeden in een witten nevel.

Hij viel in een lichten dommel en de visioenen, die zijn droomen hem voortoverden, waren beelden uit Holland, de gezichten van zijn moeder en van 'Merie'....

Daár had Hasan, een flink gebouwde inlander, met een paar sluwe oogen in zijn hoofd, op gewacht.

Hasan had zich veel laten vertellen van de onverschilligheid der Jantjes: ze lieten zich zoo gemakkelijk bestelen. Als je zoo'n gelegenheid oversloeg, was je een domoor.

Al een kwartier had-ie 'm beloerd. 't Moest er dan maar van komen.

Hij naderde zijn object heel omzichtig, loerde om zich heen of niemand 'm waarnam, bukte zich en beurde het grootste pak van den grond.

Tegelijkertijd, of de matroos onraad had geróken, sloeg deze zijn oogen op. De twee staarden in elkaars facie.

Zoo'n slaap had Janmaat niet, of hij overzag den toestand direct.

Hasan, ook leep, probeerde er van door te gaan, gooide het pak weg, zoodat de inhoud rinkelde.

Dat vermeerderde de woede van den matroos. Het werd een dulle wedstrijd: de vlugge inlander, met waperenenden hoofddoek, loopend zoo snel hij kon, achtervolgd door den matroos, wiens plompe schoenen zwaar op de steenen klotsten.

Eindelijk had-ie 'm. Eén greep in zijn nek en Hasan lag. Toen was het uit met de pret; de matroos bewees,

dat de indische zon hem zijn spierkracht niet had ontnomen. Zijn armen zwaaiden als molenvieken. Hasan, kronkelend als een slang, smeekte om ampoen.

„Je moeder ampoen!“ brulde Janmaat, en de regen van slagen bleef aanhouden.

Eindelijk kwam de politie er bij te pas, verklaringen volgden en Hasan, kreupel en met een gezicht met paarse vlekken, werd door de sbirren weggeleid.

Janmaat stapte kalm en uitgeraasd naar zijn eigendommen terug. Begon het pak te onderzoeken, of er te met iets was gebroken. Slapen deed-ie niet meer. —

Speenhoff.

Wij lezen in de *N. Rot. Gt.*:

Speenhoff gaat naar Indië. Het is nu zeker. Verscheidene voordeelige aanbiedingen, met in dubbel en zoon rondcijfers zijn hem gedaan, doch hij wil liever eerst het land zelf zien en zal dan wellicht zijn eigen impressario blijven. Hij vertrekt in den loop van den winter. Misschien zal hij er ook wel eens komedie spelen, want hij heeft verscheidene, door hem geschreven stukjes liggen.

Waar hij slechts nog over tobt, is over het zekerste middel om gevrijwaard te blijven tegen een tegelijk vleiende en grievende miskanning: den twijfel aan zijn identiteit.

Onlangs is hem in een Geldersch dorp gevraagd: — Bent u het nou of bent u het niet?

— U bedoelt?

— Bent u de echte Speenhoff of is het die in Indië?

— In Indië is geen Speenhoff.

— Oeh jawel! Ik heb zelf gelezen....

De Gelderschman twijfelt wellicht thans nog, of hij niet een namaak-Speenhoff heeft hooren zingen, daar de echte Speenhoff in Indië zingt!....

Van Vreemde Koloniën.

Zes jaren in Nigeria. De engelsche bladen melden het aftreden van sir Frederick D. Lugard als hoogen commissaris van Noord Nigeria. Sir Lugard, schreef de *Times*, is reeds langer koloniaal gouverneur van Noord Nigeria geweest dan de tijdgrens aanwijst, welke voor die betrekking op zes jaren is vastgesteld, en hij wenschte geen verdere verlenging van zijn mandaat, dat dientengevolge den 11en dezer is beëindigd.

Sir Lugard was een dier empire-bouwers, waarvan Engeland door alle tijden heen steeds goed voorzien is geweest zoolang namelijk als het land op koloniaal gebied werkzaam was. Het engelsch gezag heeft zich onder zijn bestuur in die streken aanmerkelijk uitgebreid. Nog versch in het geheugen ligt zijn veroveringstocht met een handvol soldaten tegen de miljoenen-rijken van Kano en Sokoto, een tocht, eigener beweging ondernomen, maar met de wetenschap, dat hij in den geest handelde der toenmalige regeering. Toen in het parlement stemmen opgingen tegen dit eigenmachtig optreden van een koloniaal bestuurder, sprong de minister van koloniën, Chamberlain, den aangevallene bij. Er stond toen voor de engelsche machtsuitbreiding ook heel wat op het spel. Wel waren bij verdrag tusschen Engeland en Frankrijk de wederzijdsche invloedssferen vastgesteld, maar de regeling voldeed in fransche koloniale kringen niet, waar men het laatst verworven deel van het Congo-gebied aan het reuzenrijk in West-Afrika wilde vastleggen, maar het aan Frankrijk toegewezen deel in die streken aan eene landverbinding tusschen het Tsjad-gebied en den bovenloop van den Niger onoverkomelijke bezwaren in den weg legde, wijl tusschen Zinder en Say aan den Niger onmetelijke zandwoestijnen lagen. De Franschen trachtten daarom hun invloed in Kano en Sokoto te vestigen, wat hun reeds vrijwel gelukte, totdat sir Lugard door zijn vermetelen tocht daaraan een einde maakte en het engelsch gezag daadwerkelijk in die streken vestigde. Het gevolg daarvan was, dat bij wijze van gunst als uitvloeisel der entente cordiale aan Frankrijk een grenswijziging kon worden toegestaan, die het een bruikbaar weg tusschen genoemde punten in het eigen gebied verzekerde. Les petits cadeaux enz....

De bezetting van Bilma. Hebben we hiervoren nog eens in herinnering gebracht hoe Frankrijk's streven in Midden-Afrika er op uit is zijne bezittingen in West- en Midden-Afrika tot één aaneengesloten geheel af te ronden, ook tusschen Noord- en West-Afrika valt een dergelijk streven waar te nemen, waarbij het nu niet op tegenwerking van engelsche zijde had te rekenen doch een onverwachten mededinger vond in den sultan van Turkije, die de fransche aanspraken, gegrond op de engelsch-fransche overeenkomsten, op het achterland van Tripoli niet voetstoots schijnt te willen erkennen. Van een voorgenomen militaire excursie naar den oásis Djanet werd intusschen op verzoegen van de fransche regeering door de Porte afgezien.

Intusschen zat men in Fransch Soedan niet stil en onlangs is nu bericht ontvangen dat luitenant Crétin, met een detachment méharisten, kameel-ruiters, van Zinder in het hartje van Afrika vertrokken, den 16en juli ll. Bilma heeft bezet, een oasis, aan het knooppunt gelegen van de karavaan-wegen, die van Tripoli naar Bornoe en het Tsjad-gebied in Midden-Afrika voeren. Bilma ligt bovendien op de lijn Bizerte—Bilma—Tsjadmeer, waarlangs men zich voorstelt eenmaal een spoorweg aan te leggen, welk plan nog den 1e Augustus ll. onder de, aan het Aard-

rijkskundig Congres te Duinkerken aangeboden en ook aangenomen wenschen werd opgenomen.

Met de bezetting van Bilma wordt beoogd het fransche binnenland voor zijn invoeren onafhankelijk te maken van de engelsche en duitsche importeurs van Tripoli, door het uitgangspunt naar een haven aan de tunesische kust te verleggen, hiertoe ten minste de noodige faciliteiten te bieden.

Bilma is op zich zelf reeds een vrij belangrijk handelscentrum, dat met het oog op de groote zoutvoorraden waarover het in naburige plassen beschikt, voor meerdere ontwikkeling vatbaar is, wanneer daar geordende toestanden in de plaats treden van de onrust, waarin de streek door onderlinge twisten der in die buurt wonende stammen werd gehouden.

Het moet dus erkend dat luitenant Crétin in tegenstelling met zijn naam hier een meesterzet deed.

Inlandsch grondbezit. Onlangs werd in dit blad door den heer H. zeer terecht er op gewezen, dat der inlandsche bevolking van Nederlandsch-Indië in tegenstelling met wat men in andere koloniën ziet het bezit van haren grond is verzekerd. Voorbeelden hoe het in vreemde koloniën op dit gebied toegaat zijn in deze rubriek reeds menigwerf ter sprake gebracht. De behandeling dezer quaestie op het dezer dagen te Marseille gehouden fransch koloniaal congres geeft ons aanleiding hierop terug te komen.

De heer Jules Baroche zette den toestand in Tunis uiteen, zooals deze zich op landbouw-gebied onder het fransch protectoraat ontwikkeld heeft.

Aan een onlangs over Tunis verschenen verslag ontleent hij dat op het oogenblik 600000 hectaren in het protectoraat zich in fransche handen bevinden, verdeeld over 2000 eigenaars. Het ware beter geweest, zegt hij, bekend te stellen hoeveel van die 600000 hectaren door Franschen in exploitatie zijn gebracht. De waarheid is dat afgescheiden van eenige door het departement van landbouw geschapen kolonisatie-centra, het meerendeel dier terreinen groote domeinen vormen door rijke speculanten opgekocht, die ze voor drie vierde braak laten liggen, in afwachting dat ze die gronden met groote winst weer van de hand kunnen zetten.

Hoe is het intusschen met de inboorlingen gegaan, van wie die gronden eenmaal hoorden, welke zij evenwel dikwerf tegen belachelijk lagen prijs van de hand deden?

„Terwijl, zei de heer Baroche, particuliere maatschappijen, fransche zoowel als vreemde, en zelfs simpele particulieren, onder voorwendsel van kolonisatie, honderdduizenden hectaren hebben kunnen opkopen om ze met grove winst aan Sicilianen af te staan, zijn de inboorlingen, eerste eigenaren van den bodem, er toe gebracht om langs 's heeren wegen te dwalen aan den honger, dien slechten raadsman ten prooi, en steeds bereid om den franschen kolonist verantwoordelijk te stellen voor hunne ellende.”

Dit alles en de gevolgen er van — oproeren als die van Kasserine en 'Thala — hadde men volgens den heer B. kunnen voorkomen door de vestiging in Tunis van werkelijke landbouwers, die wanneer men daarbij tegelijk gezorgd zou hebben voor ruime gelegenheid tot vestiging van inboorlingen en de omgeving dier landbouw-kolonies opvoedend zoude hebben gewerkt op die omgeving.

De heer B. tast dus niet de regeling van het grondbezit aan, maar de wijze, waarop speculanten uit die regeling munt sloegen, zonder dat van bestuurswege maatregelen werden getroffen tegen dergelijke toepassing.

Wij meenen dat juist in die regeling zelve de bron schuilt van het kwaad.

Typisch is overigens bij overeenkomstige regeling het verschil tusschen de fransche en engelsche kolonisatie.

De Franschen maken er zich ten minste nog warm over, hoe het nu met de inboorlingen moet gaan, die men uit hun bezit ontzet, dat ze niet behoorlijk wisten te exploiteeren, en zullen straks wellicht, als reeds in Tongkin geschiedde, trachten het kwaad te herstellen.

De Engelschen, die op het schiereiland Malakka, de Tidji-eilanden en elders tengevolge van hunne kolonisatie de inboorlingen zien verdwijnen, halen de schouders op: „'t Is beroerd, maar wat er aan te doen?” Voor opvoeding heeft John Bull, voor wien tijd vóór alles geld is, heusch geen tijd. „Mee of anders 'n andere wereld in.”

De slaapziekte. Naar het schijnt zou dan thans eindelijk een middel gevonden zijn tegen de vreeselijke slaapziekte, die heele landstroken in Midden-Afrika ontvolkt en na langen tijd de europeesche kolonisten te hebben verschoond thans ook dezen aantast. Twee Europeanen evenwel, die eenige weken geleden in het sanatorium te Watermael bij Brussel werden opgenomen als lijdende aan de gevreesde ziekte en dus, naar men toen nog meenen kon, tot een wissel dood gedoemd, zijn nu hersteld verklaard, niettegenstaande zij bij opname reeds in een vergevorderd stadium der ziekte verkeerden. De behandeling berustte op een gelijktijdig gebruik van atoxyl en strychnine.

Onderwijs in Fransch Guyana. De fransche minister van koloniën heeft aan den president der republiek drie decreten ter tekening voorgelegd betrekking hebbende op het onderwijs in Fransch Guyana.

Aan het lager onderwijs, verplicht gesteld als in het moederland, zal groote uitbreiding worden ge-

geven, door het oprichten van ten minste één openbare teekenschool in elke gemeente.

Het, aan het college te Cayenne gegeven, middelbaar onderwijs zal in hoofdzaak dienen om den leerlingen de praktische kennis bij te brengen noodig voor de economische en industriele ontwikkeling der kolonie. Als voorbereiding voor universitair onderwijs is dit onderricht niet bedoeld. De meest begaafde leerlingen zullen evenwel door ruime instelling van beurzen in de gelegenheid worden gesteld hunne middelbare studiën in de naburige koloniën of in Frankrijk voort te zetten en zelfs de groote scholen en de universiteiten in het moederland te bezoeken.

De nieuwe regeling zal het onderwijs in alle graden binnen het bereik van allen brengen, zullende daarbij wat het onderwijs ter plaatse zelve betreft de praktische ontwikkeling op den voorgrond staan.

Wij ontleenden het vorenstaande aan de *Dépêche Coloniale*, die later ongetwijfeld meer uitvoerig op de zaak zal terugkomen en ons in de gelegenheid stellen nadere inlichtingen hieromtrent te verschaffen.

De malaria te Ismailia. De prins van Arenberg, president van den raad van bestuur van de Suezkanaal-Maatschappij heeft onlangs in eene studie: „*Suppression du paludisme à Ismailia*” in groote trekken weergegeven hoe men er in geslaagd is genoemde plaats, die voor korten tijd nog als een koortsnest berucht was, absoluut koortsvrij te maken, daar sedert 1903 geen enkel nieuw geval van malaria werd geconstateerd.

De strijd werd gelijk bekend tegen de anopheles aangebonden. De stad werd daartoe in zes wijken verdeeld, in dier voege dat elk huis éénmaal 's weks op denzelfden dag der week kon worden bezocht door een, uitsluitend voor dien dienst aangewezen ploeg, bestaande uit één Europeaan en drie Arabieren.

Na de toestemming van het egyptisch bestuur te hebben verkregen om de arabische huizen binnen te gaan, ging men aan het werk. Bij het bezoek van de ploeg moest al het vaatwerk geleidigd en tot zelfs de vijvertjes en aanvoergoten in de tuinen drooggelegd worden in het bijzijn van den ploegchef en werd den bewoners beduid, dat de in de zon verdroogde larven konden opleven, wanneer men het water weer te vroeg inliet. Tevens werd in de privaten en zinkputten een mengsel van mazout (ruwe petroleum) en petroleum, naar reden van één glas per vierkante meter oppervlakte uitgestort.

Voor den aanvang der werkzaamheden had men de voorzorg genomen om alle luchtkokers voor riolen en privaten te voorzien van gaasafsluiting om te beletten dat de, door petroleumstank opgeschrikte muskieten zich over de stad zouden verspreiden.

De uitgaven in eens voor dezen strijd tegen de anopheles bedroegen 50000 franken, terwijl op een jaarlijks terugkerende uitgaaf van 18300 franken wordt gerekend.

Boekbespreking.

In dank ontvingen wij van den schrijver, een Oud-Oost-Indisch Hoofdamtenaar, zijn bij M. v. d. Beek's boekhandel verschenen brochure getiteld: „**Opleiding van Indische Ambtenaren**”, waarin hij de aangevallen ontwerp-regeling van Minister Fock verdedigt.

Bij den aanvang voornamelijk gericht tegen het artikel in „Het Vaderland” van 18 Augustus j.l. zegt hij o. a.: „Uit de gronden, waarop die afbrekende critiek berust, blijkt, dat de schrijver de zaak in haar geheel niet goed heeft overzien en geen juiste onderscheidingen heeft weten te maken. Zoo wordt b.v. de voorgestelde oprichting van een bestuurs-academie voor ambtenaren, welke voor den burgerlijken dienst een gelijksoortige bestemming zou moeten hebben als de hogere krijgsschool voor den militairen dienst in Indië, vervoordeld op de volgende motieven.

Het eerste motief is: dat de Officier de schoolbanken vroeg zou verlaten, zonder in de techniek, de theorie van zijn vak nog geheel te huis te zijn, terwijl voor den bestuursambtenaar de eisch zou gelden, dat zijn algemeene voorbereiding hem zoo rijk mogelijk doet beginnen. Hiermede toch wordt de zaak niet in het juiste licht gesteld. Want een Officier die de Academie verlaat, brengt daaruit niet minder kennis van zijn vak mede, dan de ambtenaar die de school, waar hij speciaal voor ambtenaar is opgeleid, met vrucht doorloopen heeft, voor zijn vak verkrijgt. En wat de algemeene voorbereiding voor ambtenaar betreft, deze is niet hooger te schatten dan die voor Officier. Geheel tehuis in- of rijk voor zijn vak is noch de Officier noch de ambtenaar, die beginnen moet. Evenals de Officier moet ook de ambtenaar, de eischen welke de praktijk hem stelt, door ervaring leeren kennen.

Het tweede motief: dat wèl voor den Officier de vakken, waarmede men hem in een aanvullende schoolperiode zal bezig houden, zijn aangewezen, doch niet voor den Indischen bestuursambtenaar, is bijgevolg ook minder juist. Dat tien door „Het Vaderland” geraadpleegde autoriteiten ook tien vaak hemelsbreed verschillende programma's voor de aanvullende studiën van den ambtenaar aangeven, behoeft geen verwondering te baren. Immers „zoo veel hoofden, zoo veel zinnen”. Velen willen van raad dienen en de een meent het beter te weten dan de de andere. Maar de omstandigheid dat van tien autoriteiten (dus geen kwajongens) elk een programma weet samen te stellen, levert althans dit bewijs op,

dat er stof genoeg is voor een aanvullende studie, om den ambtenaar rijk te maken voor de bestuurs-taak.

De eerste opleiding — hoe zwaar men de eischen daarvoor ook stelle — kan nooit de gewenschte rijpheid geven want hoe goed men ook op de hoogte moge zijn van de theorie, dit geeft op zichzelf nog geen bewijs van geschiktheid voor de praktijk van den bestuursdienst, waarbij het karakter, dat helaas niet te koop is, zulk een gewichtige rol speelt. In de bestuurs-academie zal dan ook alleen aan hen, die reeds eenige jaren in de praktijk werkzaam geweest zijn, gelegenheid gegeven worden een cursus te doorloopen, waarin zij, die de lessen der praktijk met een onderzoekenden geest gevolgd hebben, zich er op kunnen toelagen om de eischen van de bestuurstaat in Indië in den grond te leeren verstaan. Degenen, die van uitstekend of deugdelijk gehalte zijn, zullen op die academie zich wel weten te onderscheiden, en uit dezulken moet een staf van ambtenaren worden gevormd, waaruit de Regeering ten allen tijde een keuze kan doen voor de zelfstandige betrekkingen en hoogste rangen bij het bestuur, zoodat voor gewichtige benoemingen en zoodanige opdrachten en diensten, waarvoor integriteit, durf, initiatief of organiseerend talent vereischt wordt.

De op te richten bestuurs-academie komt met de bestaande Krijgsschool voor Officiëren hierin overeen, dat deze laatste ook een staf oplevert, waaruit goed onderlegde Legeraanvoerders, Generaals en Hoofd-Officiëren voortkomen.”

Sterk ijverend voor het behoud van de Afdeling B van het Gymnasium Willem III te Batavia, merkt hij op:

„Eerstens is het niet waar, dat aan de bovengenoemde afdeling B geen andere studenten zouden zijn dan die geheel en al in Indië zijn opgevoed. Men zegge nu niet, dat dan alleen die andere studenten tot de opleidingsschool moeten worden toegelaten, want zulk een bevoorrechtiging van de eene Categorie boven de andere, zou een hoogst bedenkelijke scheuring in de Indische Maatschappij te weeg brengen.

Tweedens zal juist door de oprichting van een Bestuurs-academie in den Haag, aan hen die geacht worden ook voor de hoogere rangen bij het binnenlandsch bestuur geschikt te zullen zijn, gelegenheid gegeven worden om de toestanden in Nederland, waarvan zij de politieke en sociale zijden reeds kennen, met eigen oogen te bezien of bij vernieuwing te bezien, en zulks op een leeftijd, waarin zij reeds ver genoeg in de jaren des onderscheids zijn en over een, ook door ervaring in andere toestanden verscherpt waarnemings- en opmerkingsvermogen kunnen beschikken.

Het Gymnasium Willem III was tijdens de opening in 1860 verdeeld in 2 afdelingen:

A . . . voor hen, die wenschten de Universiteiten, de Athenaea of 's Rijks kweekschool voor militaire geneeskundigen te Utrecht te bezoeken;

B . . . voor hen, die bestemd waren:

- 1°. voor de Land- en Zeemacht,
- 2°. voor den ambtenaarsstand

en

- 3°. voor den handel en de nijverheid.

Bovendien was er een voorbereidende klasse, die later den naam kreeg van pro-gymnasium met 2 klassen.

Door de invoering in Nederland der wet van 2 Mei 1863 op het middelbaar onderwijs, onderging het Gymnasium in 1867 een reorganisatie, daarop later volgde een splitsing in:

Afdeling A: de hogere burgerschool met vijfjarigen cursus,

en

Afdeling B: de opleidingsschool voor Indische ambtenaren.

Deze afdeling B heeft nu reeds meer dan 30 jaren ambtenaren geleverd en velen van de in Indië geëxamineerden zijn tot de hoogste rangen bij het bestuur opgeklommen, sommigen zelfs tot Directeur en Lid van den Raad van Nederl.-Indië. In tijden van nood heeft die afdeling B het Gouvernement ook krachtig bijgestaan ter voorziening in het gebrek aan ambtenaren voor het bestuur. En zij heeft in vereeniging met de afdeling A in dat langdurig tijdvak van meer dan 30 jaren er eveneens krachtig toe meegewerkt om in Indië op intellectueel gebied de grenzen gestadig uit te zetten en de toestanden te verbeteren.

Op grond van welke logica zou men nu de afdeling B willen opheffen?

Het „Vaderland” zegt, dat „veel over verinlandsching van het Europeesche bestuurscorps geklaagd wordt.” Dit is een ernstige beschuldiging, maar zoolang die niet wordt gestaafd door bewijzen, niet op bepaalde individuen betrekking hebbende, maar op algemeen voorkomende feiten berustende, is zij als een lage insinuatie te beschouwen, welke het oprapen niet waard is.”

Ten slotte komt de schrijver tot de zeer aannemelijke conclusie:

„De bekendheid met Europa door eigen aanschouwing zal op zich zelve trouwens den ambtenaar niet verheffen in de oogen zijner Inlandsche omgeving. Alleen verstandelijke en zedelijke meerderheid, vooral als die gepaard gaat met voortreffelijke karakter-eigenschappen, geeft hem het overwicht.

Neemt men nu in aanmerking, dat een pas beginnend ambtenaar voor het bestuur eerst na vele jaren

dienst een zelfstandigen en verantwoordelijken werkring krijgt, en dat hij — eerst na zijn geschiktheid getoond te hebben voor hogere rangen — in aanmerking komt voor de hogere opleiding aan de bestuurs-academie, dan is het toch duidelijk, dat van het verblijf in Nederland van een in Indië opgevoede, in die tweede periode van studie veel gunstiger verwachtingen voor den dienst kunnen worden gekoesterd, ook omdat zijn rijpere leeftijd zijn in den dienst reeds gebleken aanleg en ambitie, voldoende waarborgen zullen opleveren, dat hij alles serieus zal opnemen en gemakkelijker zal vatten wat hem op jeugdiger leeftijd en zonder ervaring onbegrijpelijk zou voorkomen. Jongelieden die met studiebeurzen werken, geven die waarborgen niet, en ingeval zij mislukken zijn die beurzen en de voor hen betaalde overtochtsgelden als weggegooid te beschouwen.

Veilig kan worden aangenomen, dat met de ontworpen regeling het beoogde doel zal worden bereikt en de nu jarenlang hangende quaestie op bevredigende wijze zal worden opgelost. In de uitvoering zal die regeling evenals elke nieuwe regeling wel eenige bezwaren ontmoeten, terwijl ook op enkele onderdeelen aanmerkingen zouden zijn te maken, maar het komt beter voor, eerst de werking daarvan te wachten om, nadat voldoende ondervinding zal zijn opgedaan, juist dan thans te kunnen beoordeelen, welke leemten er bestaan en welke wijzigingen noodig of wenselijk zijn."

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Mercur, 25 Sept. 1906.
Grond-uitputtende kracht van kina-teelt, door G. — Hoe thee-plantages die achteruitgaan, veler productief gemaakt kunnen worden, door R. W. T. — Iets over Erfpachtaanvragen, door G. — Koloniale Staten van Suriname. — Verslag van het Mijnwezen over het te kwartaal 1906. — Verslag over het jaar 1905 van de inspectie van den Landbouw in West-Indië. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Teysmannia, 1906. Afl. 8.

Houtbijen en hunne parasieten, door J. C. Koenigsberger. — Heesters in den tuin, door H. J. Wigman. — Tridax procumbens L. (Sidawolo), door J. H. Heyl. — Rapport der in de Controle-afdeeling Ploembon (res. Cheribon), gedurende de westmoesson 1905—1906 genomen proeven met het beplanten der van regen afhankelijke sawah's met bibit verkregen van droge kweekbedden, door A. Ardesch. — Nog eenige proeven met Phosphorzuurbemesting, door Pit. — Eene biologische bereidingsmethode van cassavenmeel. — Verslag over de tabakscultuur in het district Garoeng der residentie Kedoe, door J. van Breda de Haan.

Weekblad voor Indië, 1906. No. 16.

Op reis naar Indië, door A. — Over luchtvaart. — Het spoorwegongeluk in de Preanger-Regentschappen voorbij Masing (met tal van foto's). — Van Pajakoemboeh en paarden (met foto), door Ganesa. — Militaire causerien (beëdiging der Indische officieren te Harderwijk), door Lem. — Indische indrukken, door Carlo. — Verdwenen geluk, door A. K. D. Enz.

Maatschappij ter bevordering van het Natuurkundig onderzoek der Ned. Koloniën, Bulletin No. 51.

Iets over de visscherij in West-Indië. Voorzigt door Dr. J. Boeke.

Brengt een bezoek aan

BOEATAN,

PLAATS 9. DEN HAAG.

Permanente Tentoonstelling van Indische Kunst en Nijverheid.

VERKOOP en NABESTELLING.

Toegang **VRIJ.**

Thee met Ind. gebak van 3—6 ure n.m.

F. VORST,
Handel in Comestibles.
Prinsestraat 103. - Noordeinde 155.
Vraag speciale prijscourant van
INDISCHE INGREDIENTEN
voor de Rijsttafel.

Steeds voorhanden prachtige grove
Japan-, Java- en Bassin Rijst,
Witte en Zwarte Ketan.
TELEPHOON 2785.

Huishoudkarntjes
worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,
Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.
Riviervischmarkt 9, den Haag.

NIEUW-MALTHUSIANISME.
Mevrouw VAN DAM

dagelijks te spreken van 10--4
en van 7--9 uur. (Zondag op
verzoek).

Tollensstraat 106.

Oudste en vertrouwdste adres
van nieuwe Malthusiaansche
middelen.

Inlichtingen en Brochure op
aanvraag kosteloos

Apeldoorn en het Loo

voor vast en tijdelijk verblijf, geschikt voor
alle beurzen. Uitstekende scholen.
Inlichtingen en beknopte gids gratis door
de Vereeniging „Naar Apeldoorn." Secretaris
Paschlaan 314

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

**De Goedkoop Winkel van
H. DE LA COURT.**

Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.

Hemsterhuisstraat 283.

J. F. HANSEN, Mr Smid.
MAGAZIJN van
Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Fornuizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
'S-GRAVENHAGE.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156 a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

J. A. M. Zeij
Tailleur, Heerenstraat 13a.
voorheen Chef-Coupeur te Soerabaia.
Uitrustingen volgens de in
Indië gedragen Modellen, voor
Officieren, Ambtenaren
en Particulieren.

ELITE SHOES H. HESSELS & ZONN

Importeurs van

**Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië**

Piet Heinstraat 117

Maat- en Reparatie-Ateliers

Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

B. DERKSEN

Brood- en Beschuitfabriek
„DE OUDE VETTE HEN"

ANNO 1680

DEN HAAG

TELEPHOON 2480

OUDE MOLSTRAAT 8

BIJ 'T STADHUIS

GEWOON- EN LUXEBROOD
in groote verscheidenheid
Beschuit, Krentenbrood enz.
Bereid uit alleen prima Grondstoffen.

Geregelde bediening waarbij de Brood-
tang gebruikt wordt door alle wijken
van Den Haag en Scheveningen . . .

J. J. REESER.

Meubeleering,
Behangerij, Stoffeerderij.
Piet Heinstraat 116. Elandstraat 76 en 85.
Telefoon 1740.

G. J. HEEMSKERK

OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telefoon 3641.

Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee
der Firma de Wed. VAN NELLE te
Rotterdam.

Koffieprijsen p. ½ K.G.	Theeprijsen p. ½ K.G.
Rood merk . . . 60 cts.	Gebroken N ^o . 1 f 1.50
Zwart " . . . 54 "	Afternoon tea . . . 1.25
Groen " . . . 52 "	Zuivere theeën . . . 1.00
Paarsch . . . 50 "	" " " " 0.80
Ook verkrijgbaar	" " " " 0.65
Alex Meier Koffie	Thueré Thee
prijzen 57½, 67½, 80 ct.	f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80
Aanbevelend,	G. J. HEEMSKERK.

TRANSVALIA.

Prins Hendrikstraat 74.

ECHT JAEGER.

Dames Modeartikelen,
Kinderblouses, Jongensbroeken,
Geconfectioneerde ondergoederen,
Corsetten.

Th. FRANKEN,

Confiseur, Patisier, Glacier,

Sumatrastraat 4g, bij het Kanaal,
'S-GRAVENHAGE.

Telefoon No. 1460.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Piano's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIJWSTRAAT No. 26.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA.

DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.

Haagsche Beschuit.

H. v. DOOREN & Cie.
MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

KLEEDERMAKERIJ

VAN

P. F. J. VAN ZUIJLEN,

JACOB v/d DOESSTRAAT 104
Soliede stoffen, goedpassende Coupe-
Billijke prijzen.

Levensverzek. Mij ARNHEM,

Maatsch. Kap. Eén miljoen gulden (volteekend)

sluit levensverzekeringen en lijfrenten op

bijzonder gunstige verzekeringsvoorwaarden
en tegen lage premien.

Bijkantoor te Batavia: KALI BESAR.

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.

LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.

Modernste en goedkoopste inrichting
voor Heeren-, Jongeheeren-
Kinderkleding, gemaakt en
naar maat.

Uitrustingen voor de Indiën.

Uniformen, Gala- en Automor-
bielkleding, Ambtsgewaden; water-
dichte stoffen voor Jacht- en Sport-
kleding.

